

Suvremeni demografski trendovi u Općini Magadenovac

Bučo, Andrea

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:483129>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-10**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za geografiju

Sveučilišni diplomski studij Primijenjena geografija (jednopedmetni)

Andrea Bučo

**Suvremeni demografski trendovi u
Općini Magadenovac**

Diplomski rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru
Odjel za geografiju
Sveučilišni diplomski studij Primijenjena geografija (jednopredmetni)

Suvremeni demografski trendovi u Općini Magadenovac

Diplomski rad

Studentica :

Andrea Bućo

Mentorica:

prof. dr. sc. Vera Graovac Matassi

Zadar, 2024.

Ja, **Andrea Bućo**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Suvremeni demografski trendovi u Općini Magadenovac** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 21. veljače 2024.

SADRŽAJ

1.	UVOD	1
1.1.	Objekt, cilj i svrha istraživanja	2
1.2.	Metodologija istraživanja	3
1.3.	Prethodna istraživanja.....	4
2.	KRETANJE STANOVNIŠTVA.....	6
2.1.	Ukupno kretanje broja stanovnika od 1857. do 2021. godine	6
2.2.	Prirodno kretanje stanovništva od 1991. do 2021. godine	9
2.3.	Migracije stanovništva.....	14
2.3.1.	Migracijski saldo od 1991. do 2021. godine	14
2.3.2.	Unutarnja i vanjska migracija od 2001. do 2021. godine.....	19
3.	STRUKTURE STANOVNIŠTVA	23
3.1.	Dobno-spolna struktura stanovništva od 1991. do 2021. godine	23
3.2.	Gospodarska struktura stanovništva od 1991. do 2011. godine	28
3.2.1.	Stanovništvo prema aktivnosti	29
3.2.2.	Stanovništvo prema zaposlenosti po sektorima djelatnosti.....	30
3.2.3.	Deagrarizacija u drugoj polovini 20. stoljeća.....	31
4.	REZULTATI ANKETNOG ISTRAŽIVANJA	35
4.1.	Kvaliteta životnih uvjeta.....	36
4.2.	Provođenje projekata i aktivnosti s ciljem poboljšanja kvalitete stanovanja i jačanja zajednice.....	45
4.3.	Korištenje mjera potpora i sudjelovanje u projektima.....	48
4.4.	Potencijalno iseljenje	52
5.	DOSADAŠNJI PROJEKTI I MJERE POTPORA U OPĆINI	53
6.	ZAKLJUČAK	56

IZVORI	57
LITERATURA	60
POPIS SLIKA	62
POPIS TABLICA	64
PRILOZI.....	65
SAŽETAK.....	70
SUMMARY	71

1. UVOD

Tema ovog diplomskog rada su suvremeni demografski trendovi u Općini Magadenovac. Naselje Magadenovac je relativno mlado naselje, s obzirom na to da se prvi put spominje u popisu 1910. godine, a nastalo je izdvajanjem dijelova susjednih naselja Beničanci, Golinci, Šljivoševci te grada Donji Miholjac. Prije Općine Magadenovac, ista naselja je okupljala Općina Šljivoševci, koja je bila ustrojena 1993. godine, a 1997. godine sjedište se prebacuje u Magadenovac te postaje današnja Općina Magadenovac. Prije 1993. godine, naselja općine su bila u sastavu Grada Donjeg Miholjca.

Ovaj dio Hrvatske je u prošlosti itekako bio privlačan za život, ponajviše zahvaljujući svojem poljoprivrednom potencijalu. Međutim, jačanjem industrijalizacije, a potom i urbanizacije dolazi do sve većeg ruralnog egzodusa.

Depopulacija je jedan od procesa koji obilježava demografska kretanja u Hrvatskoj te se uz starenje stanovništva ubraja u njene temeljne demografske procese. Osim demografskog starenja, na depopulaciju utječe i emigracija stanovništva. Hrvatska je najveći broj stanovnika zabilježila 1991. godine nakon čega je uslijedio pad. Prvotno je do pada došlo radi ratnih zbivanja, koja su 1990-ih pogodila državu, a zatim i radi drugih čimbenika, najviše onih ekonomske i gospodarske naravi (Wertheimer-Baletić, 2004).

Istočnu Hrvatsku pogađa depopulacija, a uzroci su: trend iseljavanja stanovništva, prirodni pad (veća smrtnost od rodnosti), ubrzan proces starenja stanovništva. Ulaskom Republike Hrvatske 2013. godine u Europsku uniju, otvorila se mogućnost slobodnog kretanja hrvatskih državljana u svim državama Europske unije, kao i njihovo zapošljavanje na zajedničkom tržištu rada. Međutim, pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji dovelo je i do iseljavanja većeg broja stanovnika. Dodatan motiv za iseljavanje bila je gospodarska kriza 2008. godine koja je prouzrokovala veliku nezaposlenost, osobito mladih (Majstorić, 2020). Tako se Hrvatska našla među europskim državama koje obilježavaju izrazito negativni demografski procesi i trendovi. U takvim uvjetima ugrožene su mogućnosti za potencijalni razvoj, radi oslabljene gospodarske snage uslijed depopulacije. Među takvim uvjetima je prostor Istočne Hrvatske koji obuhvaća pet županija, odnosno 127 općina. Županije Istočne Hrvatske su: Brodsko-posavska, Požeško-slavonska, Osječko-baranjska, Virovitičko-podravska i Vukovarsko-srijemska. Tih pet

istočnohrvatskih županija uključuje tradicionalne ili povijesno-geografske regije Slavoniju, južnu Baranju i zapadni Srijem (Živić, 2018).

1.1. Objekt, cilj i svrha istraživanja

Objekt istraživanja ovoga diplomskog rada je stanovništvo Općine Magadenovac. Općina se nalazi na području Istočne Hrvatske, u Osječko-baranjskoj županiji, oko 50 kilometara od središta te županije, Osijeka. Osim Osijeku, općina gravitira i manjim obližnjim gradovima, Donjem Miholjcu te Našicama. Prostor općine obuhvaća prostor od šest naselja, a to su: Beničanci, Kućanci, Magadenovac, Malinovac, Lacići i Šljivoševci (Slika 1.). Naglasak u radu će biti na posljednja četiri provedena popisa stanovništva, a to su popisi 1991., 2001., 2011. i 2021. godine.

Slika 1. Općina Magadenovac

Izvor: izrađeno prema SRPJ

Tri su temeljna cilja ovog diplomskog rada. Prvi cilj je analizirati kretanje broja stanovnika u Općini Magadenovac prema dostupnim podacima i popisima stanovništva od prvog popisa na području Republike Hrvatske, 1857. godine, pa sve do posljednjeg popisa stanovništva 2021. godine. Iako će naglasak biti na posljednja četiri popisa stanovništva, potrebno je dati pregled prethodnih demografskih kretanja. Upravo se drugi cilj tiče posljednja četiri popisa stanovništva, a to je usporediti kretanje stanovništva na temelju popisa iz 1991., 2001., 2011. i 2021. godine. Posljednji cilj je utvrditi privlačne faktore za život na području Općine Magadenovac.

S obzirom na objekt i ciljeve istraživanja, postavljene su sljedeće hipoteze:

Hipoteza 1: na pad broja stanovnika u posljednjem međupopisnom razdoblju (2011. – 2021.) veći utjecaj ima negativno prirodno kretanje, nego negativan migracijski saldo

Hipoteza 2: stanovništvo Općine Magadenovac prema popisu iz 2021. godine pripada izrazito starom tipu stanovništva

Hipoteza 3: većina stanovnika se želi odseliti s područja Općine Magadenovac

1.2. Metodologija istraživanja

Temeljne metode koje su korištene prilikom izrade ovog diplomskog rada su analiza primarnih i sekundarnih izvora demografskih podataka, rezultata ankete i postojeće domaće znanstvene i stručne literature. Potrebno je naglasiti da rezultati posljednjeg popisa iz 2021. godine nisu u potpunosti dostupni te je bilo moguće koristiti samo podatke vezane uz stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima. Podaci za popise 1991., 2001., 2011. i 2021. godine su preuzeti od Državnog zavoda za statistiku, dok su za ranije popise preuzeti od Saveznog zavoda za statistiku, statističkog ureda Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Za obradu demografskih podataka korišten je Microsoft Office Excel, dok su za dodatnu vizualizaciju i analizu određenih demografskih trendova izrađene karte u programu ArcGIS, odnosno aplikaciji ArcMap 10.4.1.

Istraživački dio diplomskog rada je vezan uz provedbu ankete kojom je ispitano zadovoljstvo stanovnika općine, mogućnostima za razvoj koje im ona nudi. Naime, općinska tijela posljednjih godina nude razne potpore, kako bi život na selu učinila privlačnijim, kako svojem stanovništvu,

tako i potencijalnim imigrantima iz drugih općina. Posebice su mogućnosti za dobivanje potpora narasle nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, 2013. godine. Anketno ispitivanje je provedeno u listopadu 2023. godine i to fizičkim putem, budući da velik broj kućanstava u općini nema računalo ili pristup internetu. Anketi su mogli pristupiti samo punoljetni stanovnici koji imaju prebivalište u naseljima općine. Anketirano je 157 osoba, odnosno 12,23 % populacije starije od 18 godina, budući da maloljetno stanovništvo nije sudjelovalo u anketiranju. Tip uzorkovanja koji je proveden je jednostavni slučajni. Anketni upitnik sastojao se od 16 pitanja, od kojih se prvih sedam odnosilo na osnovne sociodemografske podatke o ispitanicima, dok su ostala bila vezana uz kvalitetu životnih uvjeta, projekte i aktivnosti čiji je cilj poboljšanje kvalitete stanovanja i jačanja zajednice te namjeru ispitanika za iseljavanje iz općine. Pitanja su oblikovana po principu Likertove ljestvice. Nakon provedbe ankete, napravljena je obrada podataka na temelju koje su izrađeni grafikoni u programu Microsoft Office Excel 2016.

1.3. Prethodna istraživanja

Geografskom i demografskom analizom Općine Magadenovac se nije bavilo mnogo autora. Više je onih radova koji su analizirali prostor susjednih gradova. Prostor općine se spominjao u kontekstu analize demografskog stanja istočne Hrvatske, no radovi čiji je objekt istraživanja samo Općina Magadenovac ne postoje.

Brandić i sur. (2009) su analizirali stanovništvo Donjeg Miholjca u predtranzicijskom razdoblju, od 1870. do 1880. godine. Došli su do zaključaka da u Donjem Miholjcu, u tih deset godina, još uvijek nije bilo naznake početka demografske tranzicije, pošto su stope nataliteta i mortaliteta i dalje bile visoke. Za razliku od ostatka Istočne Hrvatske, Donji Miholjac je imao negativan migracijski saldo radi kojega nije došlo do kompenzacije stanovništva, uslijed prirodnog pada. Tako je u Donjem Miholjcu došlo do pada broja stanovnika, suprotno trendovima u ostatku Hrvatske i Istočne Hrvatske.

O razvojnim mogućnostima Grada Donjeg Miholjca, s naglaskom na demografski aspekt, pisao je Ivandija (2019) te je analizirao prostorne potencijale koji su ključni za pokretanje demografskog i gospodarskog rasta prostora. Iz demografske analize i provedenog anketnog ispitivanja, ustanovljeni su izazovi i razvojne mogućnosti proučavanog prostora. Istraživanje je

pokazalo da grad prolazi kroz stagniranje u razvoju, radi nedostatnih gospodarskih prilika te negativnih demografskih trendova.

Stanovništvom Istočne Hrvatske se bavio Živić (1995) te je u radu prikazao promjene u kretanju broja stanovnika tog prostora te njegovih manjih prostornih jedinica, u razdoblju od 1948. do 1991. godine. U radu je ustanovljeno starenje populacije, smanjenje prirodnog priraštaja te jačanje depopulacijskih i emigracijskih procesa.

Živić (2018) je i kasnije pisao o negativnim demografskim procesima u Istočnoj Hrvatskoj. U radu je analizirao popise iz 2001. i 2011. godine, vitalnu statistiku za razdoblje od 2001. do 2006. godine te projicirao buduće kretanje stanovništva do 2030. i 2050. godine. Na temelju analizirane situacije zaključio je ako se nastave dosadašnji nepovoljni demografski trendovi, osobito u bioreprodukciji, Istočna Hrvatska će do sredine 21. stoljeća prirodnim i mehaničkim putem izgubiti trećinu stanovništva popisanoga 2011. godine.

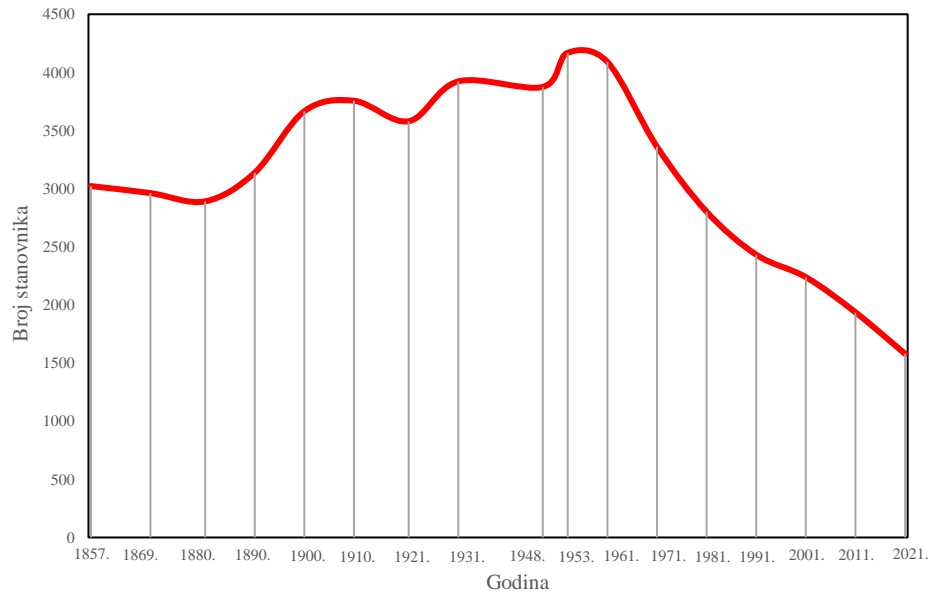
O demografskom stanju u Istočnoj Hrvatskoj također je pisao Majstorić (2020) i to u kontekstu regionalnoga razvoja. Cilj njegovog rada je bio analizirati intenzitet depopulacije u Istočnoj Hrvatskoj na razini županija, gradova i općina u ondašnjem međupopisnom razdoblju. Na temelju analizirane situacije, zaključio je da je smanjenje zaostajanja Istočne Hrvatske u regionalnom razvoju Hrvatske gotovo nemoguće.

2. KRETANJE STANOVNIŠTVA

Demografski razvoj je složen proces kojega čine prirodno (natalitet, mortalitet) i mehaničko (migracije) kretanje stanovništva te promjene u demografskim strukturama. Te komponente kretanja stanovništva su međusobno povezane, a čimbenici koji utječu na promjene u njima i demografskim strukturama mogu biti biološki, gospodarski, društveni i psihološki (Nejašmić, 2005).

2.1. Ukupno kretanje broja stanovnika od 1857. do 2021. godine

Ukupno ili opće kretanje stanovništva čine prirodno kretanje stanovništva i migracije nekog prostora (Nejašmić, 2005). Ono se u Hrvatskoj može pratiti od prvoga suvremenog popisa stanovništva 1857. godine pa sve do posljednjeg popisa 2021. godine (Slika 2.). U tom razdoblju, broj stanovnika Općine Magadenovac se smanjio s 3022 na 1579 stanovnika. Lagani pad broja stanovnika od 1857. do 1880. godine bio je uzrokovan ratnim posljedicama iz razdoblja hrvatsko-mađarskih sukoba 1848. i 1849. godine. Također, na pad broja stanovnika su utjecale i epidemije, koje su bile česte i u ostatku tadašnje Hrvatske, te shodno tome loša zdravstvena skrb, pogotovo djece i dojenčadi (Ćosić, 2011). Nakon 1880. godine došlo je do porasta broja stanovnika uslijed imigracijskih procesa iz susjednih država, ali i drugih dijelova Hrvatske, zbog povoljnijih uvjeta obrađivanja zemlje i razvoja poljoprivrede. Kada je riječ o vanjskoj imigraciji, ponajviše je riječ o emigrantima iz Mađarske, Slovačke i Njemačke (Szabo, 2005). Prvi značajniji pad broja stanovnika bio je nakon Prvoga svjetskog rata, odnosno u međupopisnom razdoblju 1910. – 1921. godine. Nakon toga je uslijedio demografski oporavak, s epizodom stagniranja i laganog pada broja stanovnika u međupopisnom razdoblju 1931. – 1948. godine, uslijed posljedica Drugoga svjetskog rata. Taj pad nije bio značajan, jer se za vrijeme Drugoga svjetskog rata odvijala kolonizacija Slavonije iz siromašnih ili ratom ugroženih područja tadašnje NDH. Nakon Drugoga svjetskog rata, nastavljena je kolonizacija Slavonije, jer se isticalo njeno obilje plodne zemlje te sukladno tome, i kvalitetni uvjeti za život (Balta, 2001). Tako je u međupopisnom razdoblju 1953. – 1961. godine zabilježen vrhunac broja stanovnika u Općini Magadenovac. Od 1960-ih uslijedio je ruralni egzodus uslijed procesa deruralizacije i deagrarizacije te od tada općina bilježi pad broja stanovnika.

Slika 2. Kretanje broja stanovnika Općine Magadenovac 1857. – 2021. godine

Izvor: Naselja i stanovništvo RH 1857. – 2001., DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr

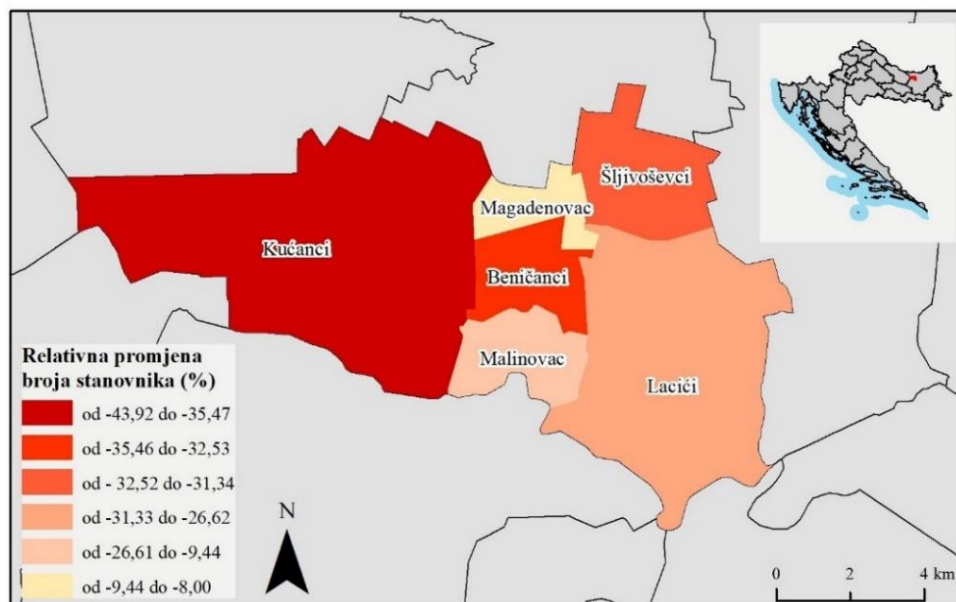
U posljednja tri međupopisna razdoblja zabilježen je pad broja stanovnika (Tablica 1.). U prvom i posljednjem međupopisnom razdoblju sva su naselja zabilježila pad broja stanovnika, a u pretposljednem je samo naselje Magadenovac imalo porast od četiri stanovnika. Prema popisu iz 2011. godine, broj stanovnika je prvi put pao ispod 2000. Nepovoljna demografska situacija je uglavnom posljedica negativne prirodne promjene kao i migracijskog salda. Oni su, osim na depopulaciju, utjecali na starenje stanovništva te brojne druge društveno-gospodarske probleme vezane uz starenje stanovništva.

Tablica 1. Kretanje broja stanovnika Općine Magadenovac prema naseljima 1991. – 2021. godine

Naselje	Broj stanovnika			
	1991.	2001.	2011.	2021.
Beničanci	612	604	520	395
Kučanci	715	622	513	401
Lacići	466	408	351	320
Magadenovac	106	105	109	96
Malinovac	124	112	92	91
Šljivoševci	409	388	351	276
Ukupno	2432	2239	1936	1579

Izvor: Naselja i stanovništvo RH 1857. – 2001., DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr

Relativna promjena broja stanovnika pruža zorniji podatak o porastu ili padu broja stanovnika. Usporedi li se broj stanovnika 1991. i 2021. godine, on se na prostoru cijele općine smanjio za oko 35 %. Niti jedno naselje nije zabilježilo porast broja stanovnika, a najbliže pozitivnim trendovima bilo je naselje Magadenovac (Slika 3.).

Slika 3. Relativna promjena broja stanovnika u naseljima Općine Magadenovac 1991. – 2021. godine

Izvor: Naselja i stanovništvo RH 1857. – 2001., DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr

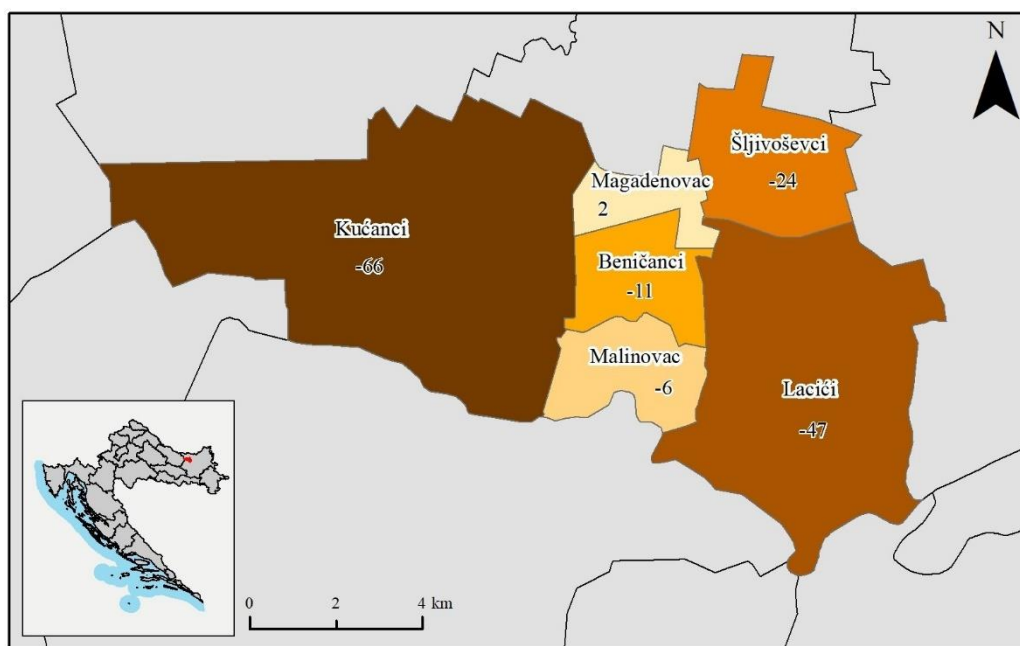
2.2. Prirodno kretanje stanovništva od 1991. do 2021. godine

Za proučavanje prirodnog kretanja stanovništva potrebni su podaci koje pruža vitalna statistika, koja uz popis stanovništva i registar stanovništva, čini osnovne izvore podataka o stanovništvu. Osim njih, postoje i ostali izvori podataka u koje spadaju posebne službene statistike o pojedinim skupinama stanovništva, ankete o stanovništvu koje one provode, različite upravne i druge baze podataka pri pojedinim upravnim i društvenim službama itd. Vitalni događaji poput rođenja, smrti, vjenčanja i razvoda se svakodnevno prate, bilježe u matičnim knjigama te obrađuju u statističkim službama (Nejašmić, 2005).

Glavne sastavnice prirodnog kretanja stanovništva su rodnost (natalitet) i smrtnost (mortalitet), a razlikom te dvije komponente se dobije podatak o prirodnoj promjeni. Ona može biti pozitivna, negativna i nulta, odnosno stagnacijska. Pozitivna prirodna promjena označava veći broj rođenih od umrlih, dok je u slučaju većeg broja umrlih, a manjeg broja rođenih, riječ o negativnoj

prirodnoj promjeni, odnosno prirodnom padu stanovništva. Analiza prirodne promjene napravljena je za tri međupopisna razdoblja, od 1991. do 2021. godine.

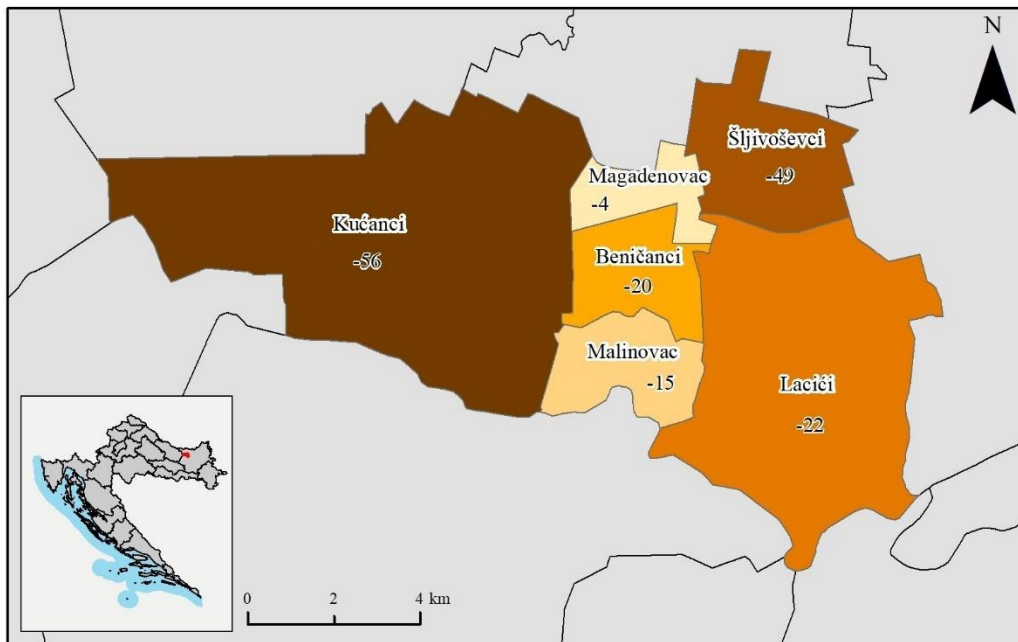
Prirodna promjena je na razini općine bila negativna za sva tri razdoblja. U prvom promatranom razdoblju (1991. – 2001.) prirodna promjena je bila negativna te je iznosila -152 osobe. Jedino je naselje Magadenovac imalo pozitivnu prirodnu promjenu. Međutim, može se reći da je to prije stagnacijska prirodna promjena, nego pozitivna, jer je u neznatnom plusu. S najvećom negativnom prirodnom promjenom ističe se naselje Kućanci, budući da je ona iznosila -66 osoba (Slika 4.).

Slika 4. Prirodna promjena u naseljima Općine Magadenovac 1991. – 2001. godine

Izvor: izrađeno na temelju SRPJ-a, Rođeni i umrli po naseljima 1964. – 2021., DZS, dzs.gov.hr

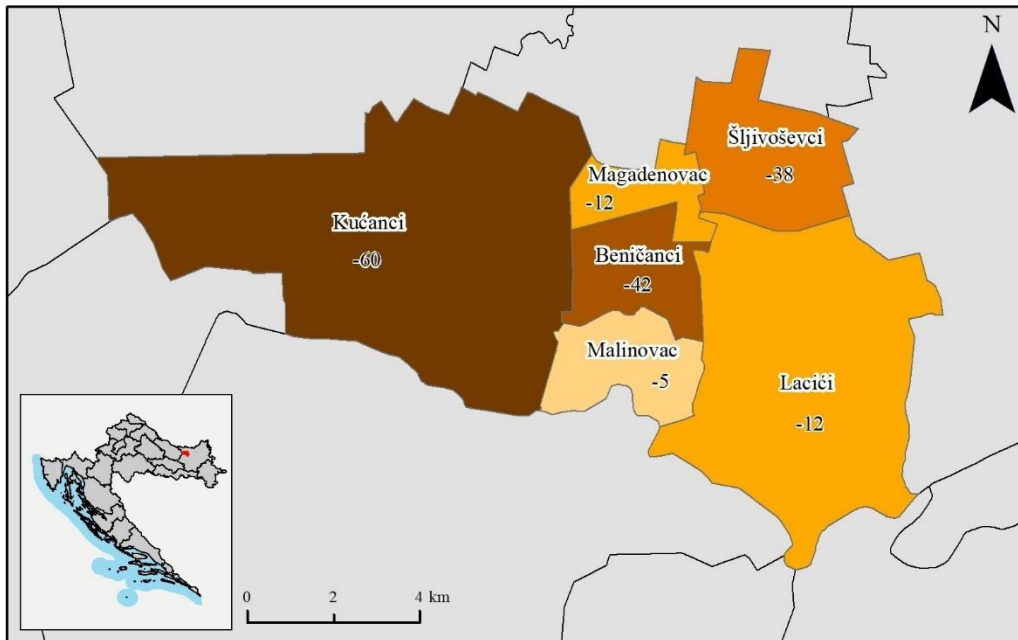
Za razliku od prethodnog razdoblja, od 2001. do 2011. godine niti jedno naselje nije zabilježilo pozitivnu prirodnu promjenu (Slika 5.). Prirodna promjena na razini cijele općine je bila negativna te je iznosila -166. Naselja Magadenovac i Malinovac su bila najbliža tome da zabilježe pozitivnu prirodnu promjenu, a razlog tomu je što su to relativno mlada naselja, u odnosu na ostala, te su čest izbor dolaska mladih ljudi koji zasnivaju obitelj u njima.

Slika 5. Prirodna promjena u naseljima Općine Magadenovac 2001. – 2011. godine

Izvor: izrađeno na temelju SRPJ-a, Rođeni i umrli po naseljima 1964. – 2021., DZS, dzs.gov.hr

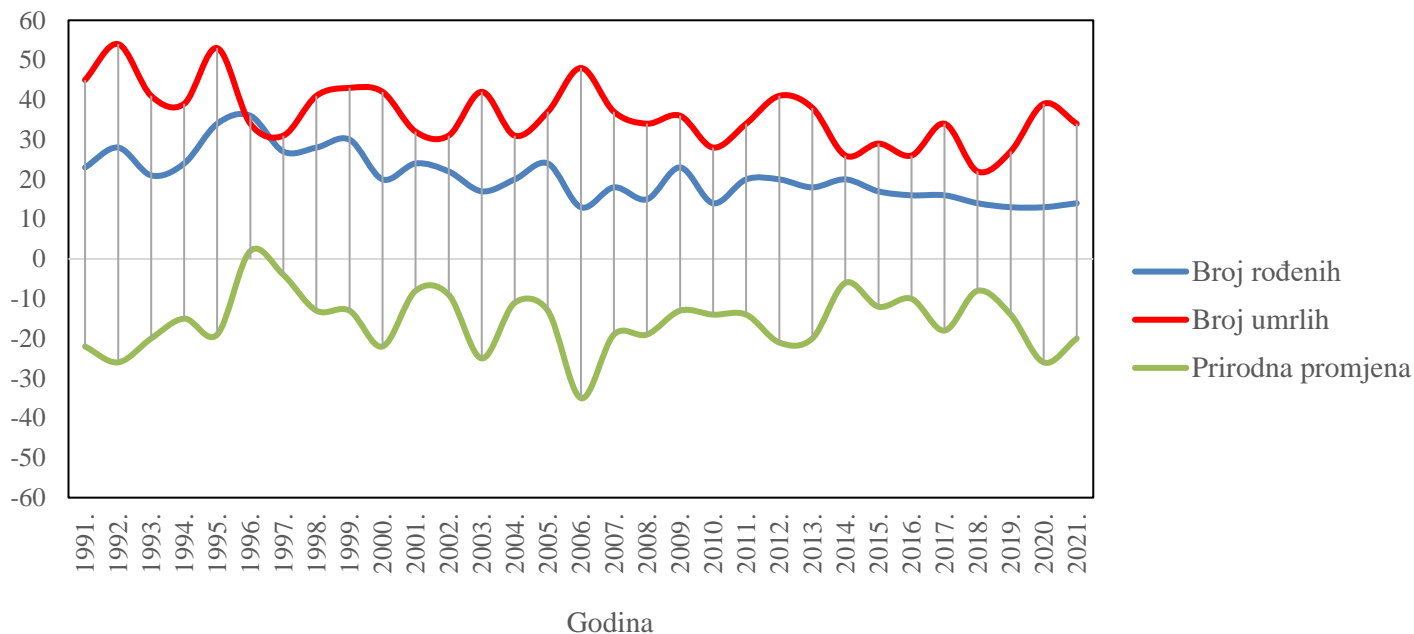
Posljednje razdoblje (2011. – 2021.) je također pratio izostanak naselja s pozitivnom prirodnom promjenom, te je prirodna promjena za područje cijele općine iznosila -169 osoba. Naseljima Magadenovac i Malinovac se priključilo naselje Lacići s najnižom negativnom prirodnom promjenom (Slika 6.). Naime, naselje Lacići je u promatranom razdoblju zabilježilo najveći broj rođenih te je sukladno tome, imalo dosad najnižu negativnu prirodnu promjenu, u odnosu na prethodna promatrana razdoblja. Do ovog razdoblja je naselje Beničanci bilježilo najveći broj rođenih, s obzirom da je ono, uz Kućance, najveće općinsko naselje prema broju stanovnika.

Slika 6. Prirodna promjena u naseljima Općine Magadenovac 2011. – 2021. godine

Izvor: izrađeno na temelju SRPJ-a, Rođeni i umrli po naseljima 1964. – 2021., DZS, dzs.gov.hr

Od 1991. do 2021. godine na cjelokupnom području općine broj umrlih je gotovo uvijek bio veći od broja rođenih. Jedino je 1996. godine prirodna promjena bila pozitivna, ali je iznosila samo dvije osobe. Broj umrlih je bio najveći 1992. i 1995. godine, a radi se o gubicima nastalima za vrijeme Domovinskoga rata. Broj rođenih je u ovih 30 godina na cjelokupnom općinskom području oscilirao između 15-ak i 30-ak. Kroz cijelo razdoblje su se izmjenjivali porast i pad broja rođenih s obzirom na političke i gospodarske prilike, koje su utjecale na tadašnje stanovništvo. Broj rođenih je općenito bio veći prije 2000-ih, jer suvremena razmišljanja mladih ljudi idu u smjeru sve kasnijeg zasnivanja obitelji radi mnogobrojnih razloga: želja za višom naobrazbom, kasnije zapošljavanje, nemogućnost rješavanja stambenog pitanja i dr. Najveći broj rođenih bio je 1996. godine i to njih 36, a radi se o razdoblju nakon završetka Domovinskoga rata. Druga takva godina koja se ističe je 1999. s 30 rođenih. Od 2014. godine slijedi pad broja rođenih i uvijek iznosi ispod 20 (Slika 7.).

Slika 7. Kretanje broja rođenih, umrlih i prirodne promjene u Općini Magadenovac 1991. – 2021. godine

Izvor: Rođeni i umrli po naseljima 1964. – 2021., DZS, dzs.gov.hr

U posljednja tri međupopisna razdoblja prirodna promjena je za cjelokupno općinsko područje bila negativna. Od 1991. do 2001. godine samo je naselje Magadenovac zabilježilo pozitivnu prirodnu promjenu dok je preostala dva razdoblja pratio izostanak takvih naselja. Naselje Kućanci se kroz sva razdoblja isticalo kao naselje s najvećom negativnom prirodnom promjenom, a razlog tomu je taj da su oni, uz Beničance, najveće općinsko naselje po broju stanovnika, ali ih obilježava i veći broj stanovnika starije životne dobi (Tablica 7.). Broj rođenih je u prva dva međupopisna razdoblja bio najveći u dva općinska najmnogoljudnija naselja, Beničancima i Kućancima, dok je u posljednjem bio najveći u Lacićima (Tablica 2.).

Tablica 2. Broj rođenih, umrlih i prirodna promjena po naseljima Općine Magadenovac 1991. – 2021. godine

Naselje	1991.–2001.			2001.–2011.			2011.–2021.		
	Rođeni	Umrli	Prirodna promjena	Rođeni	Umrli	Prirodna promjena	Rođeni	Umrli	Prirodna promjena
Beničanci	84	95	-11	61	81	-20	40	82	-42
Kučanci	56	122	-66	51	107	-56	37	97	-60
Lacići	51	98	-47	42	64	-22	48	60	-12
Magadenovac	14	12	2	9	13	-4	10	22	-12
Malinovac	11	17	-6	9	24	-15	14	19	-5
Šljivoševci	55	79	-24	18	67	-49	32	70	-38
Ukupno	271	423	-152	190	356	-166	181	350	-169

Izvor: Rođeni i umrli po naseljima 1964. – 2021., DZS, dzs.gov.hr

2.3. Migracije stanovništva

Migraciju sačinjavaju imigracija ili useljavanje (doseljavanje) te emigracija ili iseljavanje (odseljavanje). Razlika između broja useljenih i broja iseljenih naziva se migracijski saldo, neto migracija ili migracijska bilanca. Ako je broj useljenog stanovništva veći od broja iseljenog stanovništva, tada se govori o pozitivnom migracijskom saldu i mehaničkom prirastu stanovništva. Do negativnog migracijskog salda i mehaničkog pada stanovništva dolazi kada je broj iseljenih, veći od broja useljenih. Moguć je i nulti migracijski saldo ili uravnotežena migracija, u slučaju jednakog broja useljenog i iseljenog stanovništva (Nejašmić, 2005).

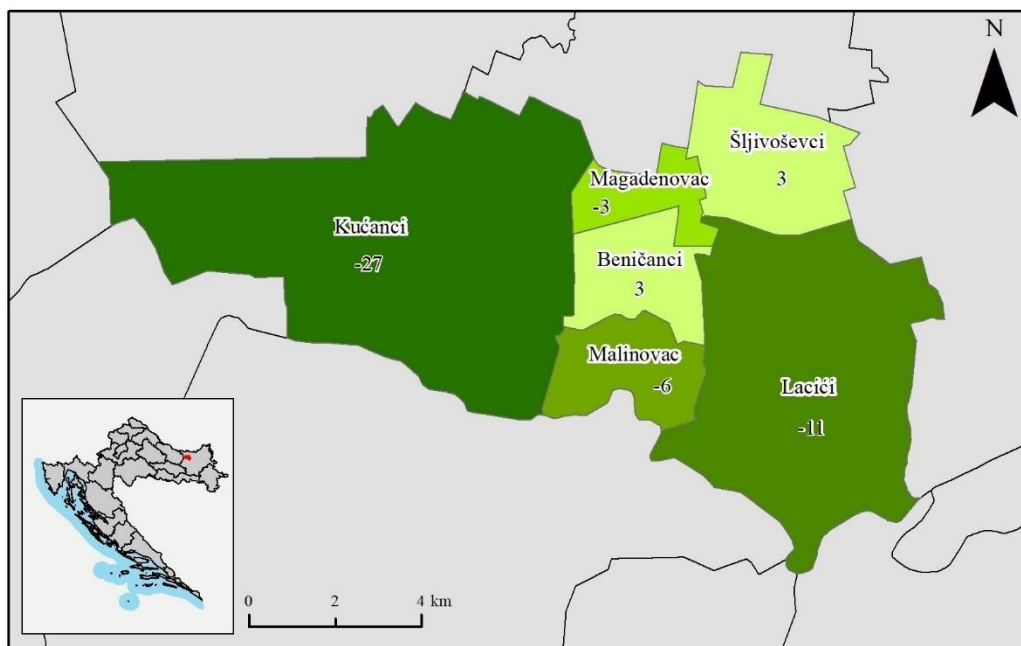
Osim migracijskog salda, u radu su analizirani i podaci koji se tiču stanovništva koje od rođenja živi u općini te doseljenog i odseljenog stanovništva. Također je analizirano radi li se o unutarnjoj ili vanjskoj migraciji.

2.3.1. Migracijski saldo od 1991. do 2021. godine

Za analizu migracije stanovništva korištena je komparativna ili vitalno-statistička metoda, koja se temelji na usporedbi podataka o ukupnom kretanju stanovništva te prirodnoj promjeni, između dva popisa. Formula koja se koristi pri analizi glasi: $M_s = P_2 - (P_1 + P_p)$ u kojoj M_s označava migracijski saldo, P_2 broj stanovnika na kraju promatranog razdoblja, P_1 broj stanovnika na

početku promatranog razdoblja, a Pp prirodnu promjenu. Analiza migracijskog salda je napravljena za tri međupopisna razdoblja, od 1991. do 2021. godine.

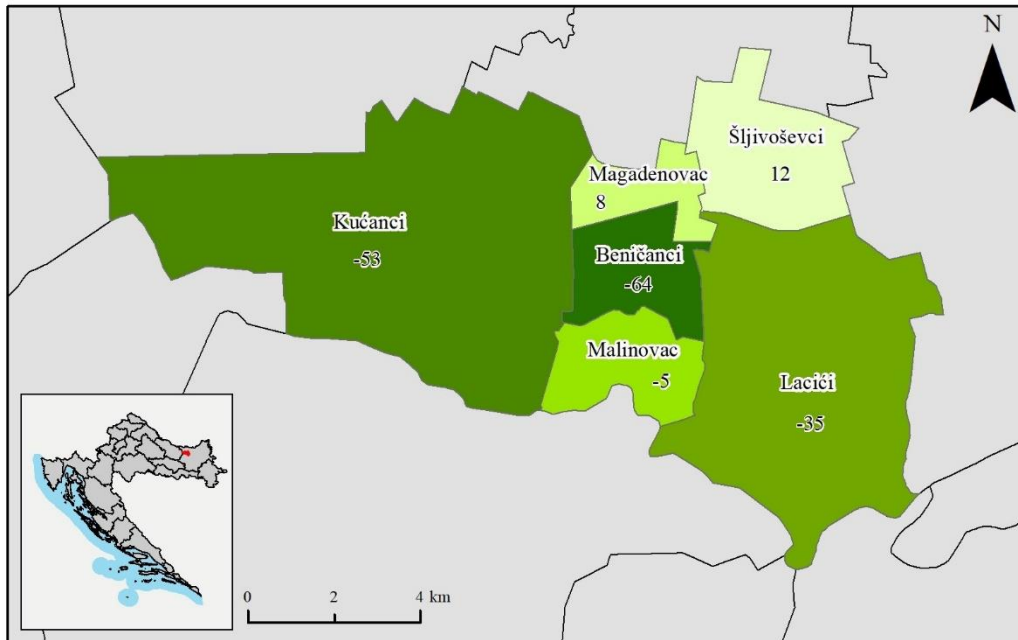
Migracijski saldo je na razini općine bio negativan za sva tri razdoblja. U prvom promatranom razdoblju (1991. – 2001.) 41 osoba više se iselila, nego uselila. Upravo je ovih deset godina razdoblje s najpovoljnijim migracijskim saldonom od svih promatranih razdoblja. Naselja Beničanci i Šljivoševci su imala pozitivan migracijski saldo, dok je kod ostalih naselja uglavnom bio blago negativan (Slika 8.).

Slika 8. Migracijski saldo u naseljima Općine Magadenovac 1991. – 2001. godine

Izvor: izrađeno na temelju SRPJ-a; Rođeni i umrli po naseljima 1964. – 2021., DZS, dzs.gov.hr; Naselja i stanovništvo RH 1857. – 2001., DZS, dzs.gov.hr

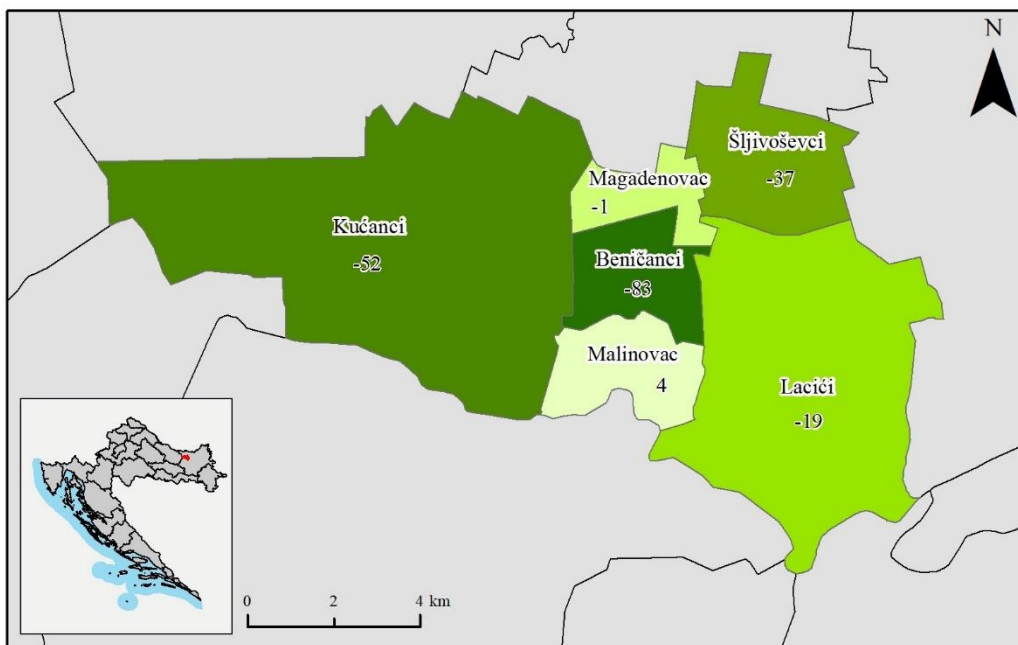
U idućem razdoblju, od 2001. do 2011. godine, migracijski saldo se povećao za malo više od tri puta u odnosu na prethodno razdoblje, te je na cijelom području zabilježeno 137 više iseljenih stanovnika. Naselje Beničanci, koje je u prethodnom razdoblju imalo više useljenih, nego iseljenih stanovnika, sada se ističe kao naselje s najvećim negativnim migracijskim saldonom. Pozitivan migracijski saldo su zabilježila naselja Šljivoševci i Magadenovac (Slika 9.).

Slika 9. Migracijski saldo u naseljima Općine Magadenovac 2001. – 2011. godine

Izvor: izrađeno na temelju SRPJ-a; Rođeni i umrli po naseljima 1964. – 2021., DZS, dzs.gov.hr; Naselja i stanovništvo RH 1857. – 2001., DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr

U posljednjem promatranom razdoblju, od 2011. do 2021. godine, migracijski saldo je imao najviše negativne vrijednosti te je iznosio 188 više iseljenih stanovnika. Ponovno se naselje Beničanci istaknulo kao naselje s najvećim negativnim migracijskim saldonom, ali i naselja Kućanci i Šljivoševci. Jedino je naselje Malinovac imalo više useljenog, nego iseljenog stanovništva, a blizu tome bilo je naselje Magadenovac (Slika 10.).

Slika 10. Migracijski saldo u naseljima Općine Magadenovac 2011. – 2021. godine

Izvor: izrađeno na temelju SRPJ-a; Rođeni i umrli po naseljima 1964. – 2021., DZS, dzs.gov.hr; Naselja i stanovništvo RH 1857. – 2001., DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr

Koristeći podatke o broju rođenih i umrlih, izračunata je prirodna promjena i migracijski saldo za pojedina naselja Općine Magadenovac, kao i za cijeli prostor općine. Analiza je napravljena za četiri međupopisna razdoblja, od 1991. do 2021. godine. Na temelju tih podataka mogu se utvrditi tipovi općeg kretanja stanovništva, koji ukazuju na odnos i utjecaj prirodne promjene i migracije u nekom razdoblju. Razlikuju se emigracijski (E) i imigracijski (I) tipovi općeg kretanja stanovništva, a svaki od njih ima četiri podtipa. S obzirom na vrijednosti emigracijskog ili imigracijskog obilježja, odnosno popisom utvrđenog kretanja stanovništva, te prirodne promjene, određuje se ljestvica tipova općeg kretanja stanovništva (Nejašmić, 2005). Popisom utvrđeno kretanje stanovništva se dobije razlikom broja stanovnika na početku i na kraju međupopisnog razdoblja, odnosno zbrojem prirodne promjene i migracijskog salda.

Tablica 3. Prirodna promjena i migracijski saldo u naseljima Općine Magadenovac 1991. – 2021. godine

Naselja	1991. – 2001.			2001. – 2011.			2011. – 2021.		
	Pp	Ms	Tip općeg kretanja	Pp	Ms	Tip općeg kretanja	Pp	Ms	Tip općeg kretanja
Beničanci	-11	3	I4	-20	-64	E4	-42	-83	E4
Kučanci	-66	-27	E4	-56	-53	E4	-60	-52	E4
Lacići	-47	-11	E4	-22	-35	E4	-12	-19	E4
Magadenovac	2	-3	E2	-4	8	I2/I3	-12	-1	E4
Malinovac	-6	-6	E4	-15	-5	E4	-5	4	I4
Šljivoševci	-24	3	I4	-49	12	I4	-38	-37	E4
Ukupno	-152	-41	E4	-166	-137	E4	-169	-188	E4

Izvor: Rođeni i umrli po naseljima 1964. – 2021., DZS, dzs.gov.hr; Naselja i stanovništvo RH 1857. – 2001., DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr

U sva tri promatrana razdoblja prirodna promjena i popisom utvrđeno kretanje stanovništva je negativno (Tablica 3.). Isto tako, kod svih 30 promatranih godina popisom utvrđeno kretanje stanovništva je u većem minusu, nego prirodna promjena, što obilježava tip općeg kretanja stanovništva E4 koji označava trend izumiranja.

U prvom promatranom razdoblju, od 1991. do 2001. godine, prirodna promjena za cijeli prostor općine je -152 osobe. Popisom utvrđeno kretanje stanovništva je također bilo negativno te je iznosilo -193 stanovnika, što znači da je u popisu 2001. godine bilo 193 stanovnika manje, nego u onom 1991. godine. Ta razlika od 193 stanovnika je najmanja međupopisna razlika od sva tri promatrana razdoblja.

Od 2001. do 2011. godine prirodna promjena je i dalje bila negativna i to u većoj mjeri nego u prethodnom razdoblju, a ista je situacija i s kretanjem stanovništva utvrđenog popisom. Na cjelokupnom promatranom prostoru umrlo je 166 osoba više nego ih se rodilo. Međupopisna promjena broja stanovnika između ove dvije godine je bila 303 stanovnika manje, nego na početku promatranog razdoblja.

U posljednjem promatranom razdoblju, od 2011. do 2021. godine, prirodna promjena je ostala praktički na istoj negativnoj razini, budući da je na prostoru općine umrlo 169 osoba više nego ih se rodilo. Popisom utvrđeno kretanje stanovništva je pokazalo da se stanovništvo općine smanjilo za 357 stanovnika.

2.3.2. Unutarnja i vanjska migracija od 2001. do 2021. godine

Migracije se prema udaljenosti ili teritorijalnom dometu mogu podijeliti na unutarnje i vanjske migracije. Unutarnje migracije se odvijaju unutar granica države, a razlikuju se sljedeće kategorije: područne (iz jednog u drugo mjesto istog grada ili općine), unutarregionalne (iz jedne u drugu općinu/grad unutar iste županije) i međuregionalne (iz jedne županije u drugu) migracije. Što se tiče vanjskih migracija, one se odvijaju van državnih granica, a mogu biti intrakontinentalne (unutar istog kontinenta) te interkontinentalne (s jednog kontinenta na drugi) (Nejašmić, 2005).

Na razini općine analizirani su podaci koji se tiču doseljenog i odseljenog stanovništva od 2001. do 2021. godine. U ovih 20 godina više je odseljenog nego doseljenog stanovništva. Godine u kojima je broj doseljenih bio veći, nego broj odseljenih su 2001., 2003., 2010., 2012. te 2021. (Tablica 4.). Nakon 2013. godine razlika između broja doseljenog i odseljenog stanovništva se povećala u korist odseljenih. Upravo je 1. srpnja 2013. godine Republika Hrvatska postala članica Europske unije i time je otvorena mogućnost slobodnog pristupa hrvatskih građana tržištu rada Europske unije. To je ujedno označilo i sve veće iseljavanje stanovništva, pretežito iz gospodarskih razloga kao što su zaposlenje, stjecanje viših zarada, poboljšanje životnog standarda i sl.

Tablica 4. Doseljeno i odseljeno stanovništvo Općine Magadenovac 2001. – 2021. godine

Godina	Doseljeni				Odseljeni			
	Ukupno ¹	Iz drugoga grada/općine iste županije	Iz druge županije	Iz inozemstva	Ukupno ¹	U drugi grad/općinu iste županije	U drugu županiju	U inozemstvo
2001.	46	20	19	3	26	8	9	5
2002.	23	7	7	6	52	27	18	4
2003.	42	24	9	1	39	19	11	1
2004.	13	5	6	2	34	19	7	8
2005.	28	18	5	1	52	33	14	1
2006.	44	16	8	4	59	26	13	4
2007.	33	20	8	2	45	26	14	2
2008.	21	14	3	2	24	15	5	2
2009.	29	18	8	1	47	33	9	3
2010.	29	21	3	2	24	16	5	-
2011.	20	16	1	1	22	14	2	4
2012.	47	20	9	2	44	14	11	3
2013.	25	15	7	1	26	14	9	1
2014.	25	18	2	3	42	23	13	4
2015.	24	12	7	2	39	18	16	2
2016.	24	13	6	1	38	16	8	10
2017.	27	11	8	5	69	15	24	27
2018.	21	12	5	1	60	22	11	24
2019.	21	12	1	2	48	28	9	5
2020.	18	12	4	2	37	17	9	11
2021.	25	8	10	5	18	12	3	1

Izvor: Doseljeno i odseljeno stanovništvo po gradovima/općinama 2001. – 2021., DZS, dzs.gov.hr

¹ Razlika do ukupnog broja doseljenih, odnosno odseljenih, odnosi na preseljenja među naseljima unutar općine

Na razini naselja detaljnije su analizirani podaci koji se tiču doseljenog stanovništva i područja njihovog dolaska (Tablica 5.). Analizirani su najnoviji dostupni podaci, a to su oni iz popisa stanovništva 2011. godine. Na području općine je bilo 909 doseljenih stanovnika, s time da je više stanovnika doselilo s drugih prostora Republike Hrvatske, nego iz inozemstva. Što se tiče

unutarnje migracije, najviše je doseljenih iz drugog grada ili općine Osječko-baranjske županije. Najviše doseljenih je bilo u naselju Beničanci, koje je inače, uz Kućance, najmnogoljudnije općinsko naselje. Kada je riječ o vanjskoj migraciji, najviše doseljenih je bilo u naselju Kućanci i to srpske nacionalne manjine. Naime, Kućance su osnovali Srbi iz sjevernog Podrinja krajem 17. stoljeća. Tako i danas, uz rimokatoličku crkvu, u naselju postoji i pravoslavna crkva (Općina Magadenovac, 2023).

Tablica 5. Udio doseljenog stanovništvo u naseljima Općine Magadenovac 2011. godine

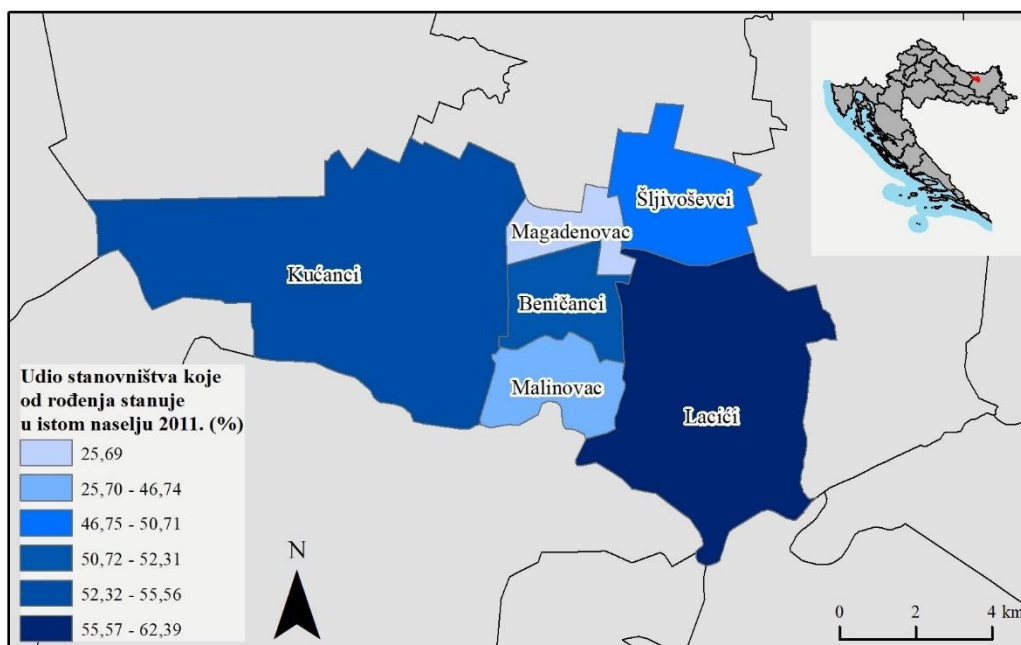
Naselje	Dospeljeno u naselje stanovanja								
	S područja RH				Iz inozemstva				
	Svega	Iz drugog naselja iste općine (%)	Iz drugog grada/općine iste županije (%)	Iz druge županije (%)	Svega	Od toga			
Bosne i Hercegovine (%)						Njemačke (%)	Srbije (%)	Ostale zemlje (%)	
Beničanci	216	18,06	47,22	34,72	32	31,25	40,63	(Z) ¹	25,00
Kućanci	156	7,69	51,92	40,38	72	20,83	(Z)	66,67	5,56
Lacići	121	10,74	70,25	19,01	11	(Z)	36,36	(Z)	(Z)
Magadenovac	70	50,00	27,14	22,86	11	(Z)	36,36	(Z)	54,55
Malinovac	47	29,79	38,30	31,91	(Z)	(Z)	(Z)	(Z)	(Z)
Šljivoševci	144	22,22	58,33	19,44	29	31,03	31,03	(Z)	31,03
Ukupno	754	19,23	51,59	29,18	155	21,94	19,35	30,97	17,42

Izvor: Stanovništvo prema migracijskim obilježjima po naseljima, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., DZS, dzs.gov.hr

¹ Podaci čija je pojava manja od četiri su zaštićeni i označeni slovom Z

Na razini naselja analizirani su podaci koji se tiču stanovništva koje od rođenja stanuje u istom naselju. Analizirani su najnoviji dostupni podaci, a to su oni iz popisa stanovništva 2011. godine (Slika 11.). Naselje s najvećim udjelom stanovništva koje od rođenja stanuje u istom naselju je naselje Lacići, a naselja Kućanci, Beničanci i Šljivoševci su blizu tom najvišem udjelu. Riječ je o starijim naseljima na području općine, stoga ne čudi da oko polovina njihova stanovništva prebiva u njima od rođenja. Za razliku od njih, naselja Magadenovac, te u manjoj mjeri Malinovac, se ističu s manjim udjelom stanovništva koje od rođenja stanuje u njima. Razlog je taj

što su to najmlađa naselja na prostoru općine, pogotovo naselje Magadenovac, te su često mjesto doseljenja novih obitelji.

Slika 11. Udio stanovništva koje od rođenja stanuje u istom naselju 2011. godine

Izvor: izrađeno na temelju SRPJ-a; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema migracijskim obilježjima po naseljima, DZS, dzs.gov.hr

3. STRUKTURE STANOVNIŠTVA

Struktura ili sastav stanovništva se odnosi na različita obilježja pojedinca, a time i na sastav cjelokupnog stanovništva. Struktura stanovništva se mijenja ovisno o prirodnom kretanju i prostornoj pokretljivosti stanovništva, a najčešće su tri njene kategorije: biološka (demografska), društveno-gospodarska i kulturno-antropološka struktura. Kod biološke strukture je najvažnija struktura prema dobi i spolu, kod društveno-gospodarske struktura prema djelatnosti, aktivnosti, obrazovanju, bračnom stanju i dr., a kod kulturno-antropološke strukture je riječ o strukturi prema rasi, narodnosti, jeziku, vjeri i sl. (Nejašmić, 2005).

3.1. Dobno-spolna struktura stanovništva od 1991. do 2021. godine

Na dobno-spolnu strukturu, odnosno biološku strukturu, direktno utječe prirodno kretanje stanovništva, a utjecaj imaju i društveno-gospodarski čimbenici. Treći naziv za ovu strukturu stanovništva je demografska struktura, pošto se na temelju nje analiziraju ostale strukture stanovništva. Prva sastavnica biološke strukture stanovništva je dob ili starost, a može se prikazati u obliku jednogodišnjih (0, 1, 2,...) ili petogodišnjih (0 – 4, 5 – 9, 10 – 14,...) skupina. Iz tih osnovnih skupina se po potrebi mogu oblikovati drugačije skupine, kao što su one za analizu mladosti, zrelosti ili starosti, bioreprodukcije, ocjene radnog potencijala, planiranja školstva i dr. Što se tiče strukture prema spolu, ona prikazuje brojčani odnos muškog i ženskog stanovništva. Najčešće se obje sastavnice biološke strukture stanovništva prikazuju zajednički, u obliku dobno-spolnih piramida (Nejašmić, 2005).

Tri su glavne dobne skupine stanovništva: mlado (0 – 14), zrelo (15 – 64) i staro (65 i više) stanovništvo. Prema tome se razlikuju i tri glavna tipa dobnog sastava stanovništva: mladi (ekspanzivni, progresivni), zreli (stacionarni, stagnantni) i stari (regresivni, kontraktivni) tip. Tipovi dobnog sastava stanovništva se određuju na osnovu udjela starog stanovništva. Navedena tri tipa se mogu nadopuniti i raščlaniti uzimajući u obzir suvremene trendove. Tako postoji sljedeća razdioba: izrazito mlado (udio starog stanovništva iznosi 2 % i manje), mlado (udio starog stanovništva iznosi od 2,1 do 4 %), zrelo (udio starog stanovništva iznosi od 4,1 do 8 %), staro (udio starog stanovništva iznosi od 8,1 do 12 %) i izrazito staro (udio starog stanovništva iznosi 12 % i više) stanovništvo (Nejašmić, 2005).

Analiza mladog, zrelog i starog stanovništva Općine Magadenovac napravljena je za popise stanovništva 1991., 2001., 2011. i 2021. godine. U svim navedenim godinama udio starog stanovništva je bio veći od 12 %, što znači da je stanovništvo pripadalo tipu izrazito starog stanovništva. Najpovoljnija slika u tom smislu je bila 1991., s obzirom da je udio starih bio oko 17 % (Tablica 6.).

Tablica 6. Udio mladog, zrelog i starog stanovništva u ukupnom broju stanovnika Općine Magadenovac 1991. – 2021. godine

Godina	Mlado stanovništvo (%)	Zrelo stanovništvo (%)	Staro stanovništvo (%)
1991.	17,10	65,79	17,10
2001.	18,47	60,69	20,84
2011.	14,98	63,79	21,23
2021.	13,55	62,19	24,26

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 1991., Stanovništvo prema spolu i starosti po naseljima, DZS, Zagreb, 1994.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr

Pogleda li se dobni sastav stanovništva po naseljima za posljednju popisnu godinu, Šljivoševci i Kućanci se ističu kao naselja s najvećim udjelom starog stanovništva. Naselja s najmlađim stanovništvom su Malinovac, Lacići i Magadenovac (Tablica 7.). Što se tiče Malinovca i Magadenovca, oni su u odnosu na ostala naselja relativno mlada naselja, stoga su čest odabir mladih za zasnivanje obitelji.

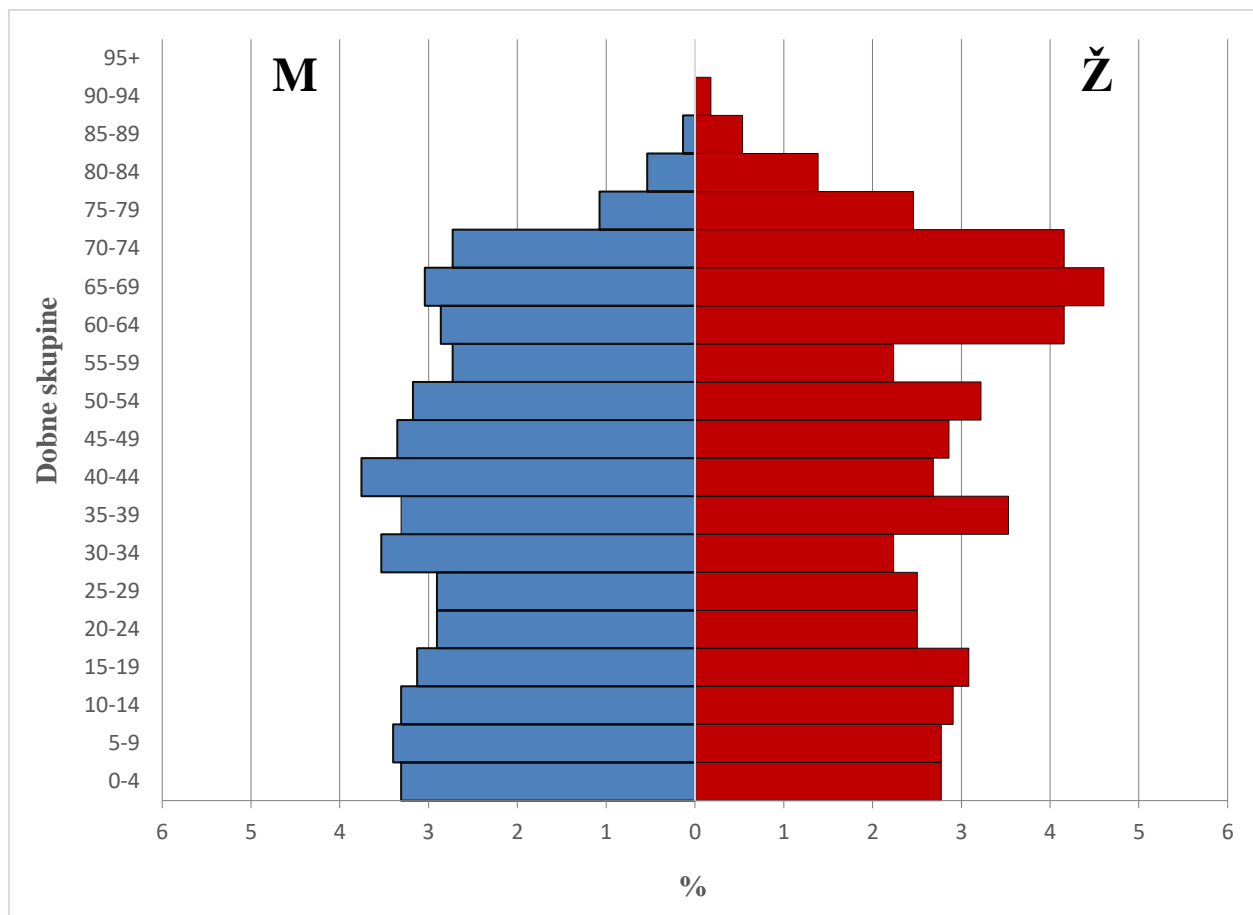
Tablica 7. Udio mladog, zrelog i starog stanovništva po naseljima Općine Magadenovac 2021. godine

Naselje	Mlado stanovništvo (%)	Zrelo stanovništvo (%)	Staro stanovništvo (%)
Beničanci	12,91	64,56	22,53
Kučanci	10,47	60,10	29,43
Lacići	18,75	63,75	17,50
Magadenovac	14,58	68,75	16,67
Malinovac	20,88	57,14	21,98
Šljivoševci	10,14	59,42	30,43

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr

Za detaljniju analizu biološke strukture, napravljene su dobno-spolne piramide za 2001., 2011. i 2021. godinu. Za ranije godine, podaci od 75 godina starosti i više su svrstani u zajedničku kategoriju, stoga nisu analizirani u obliku dobno-spolnih piramida.

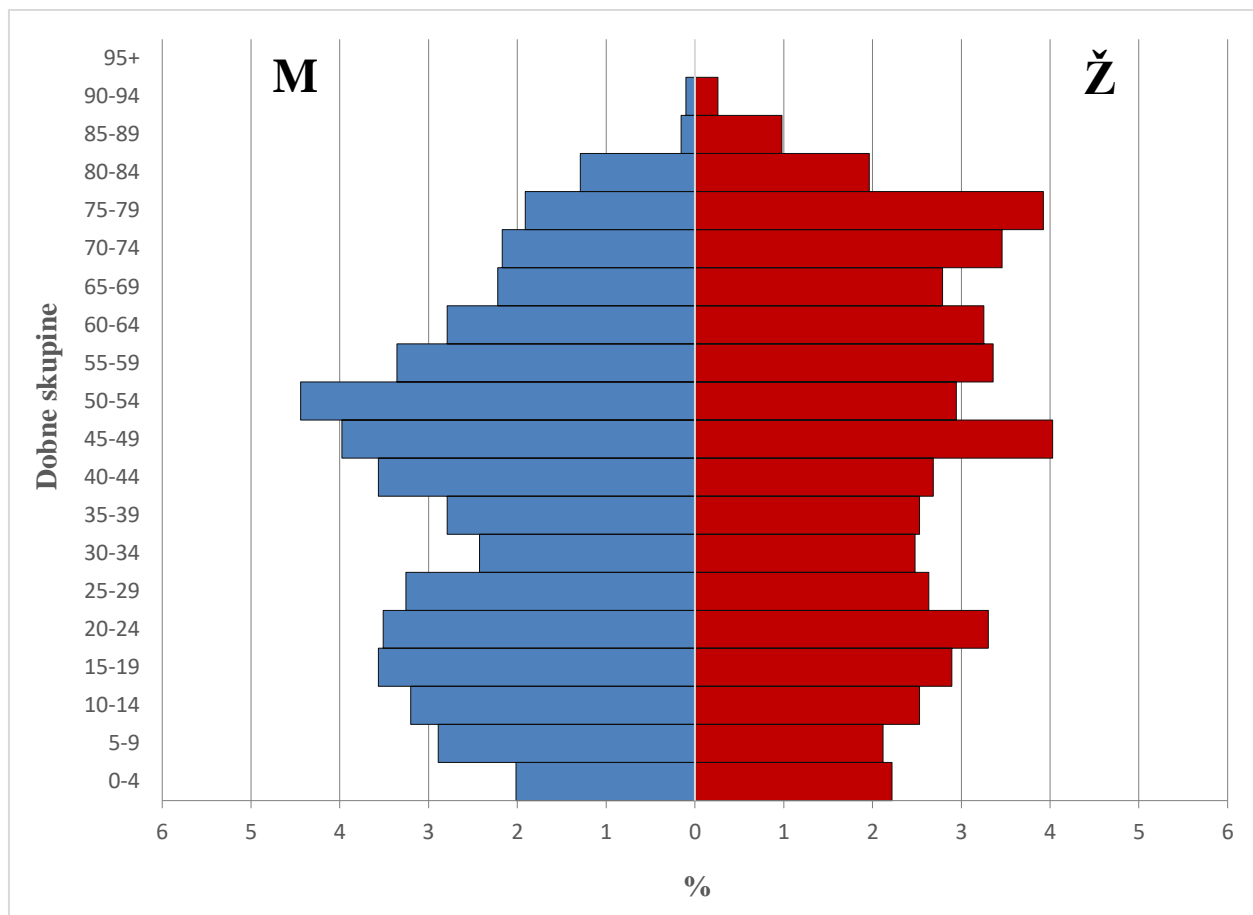
U dobno-spolnoj piramidi iz 2001. godine udio mladog stanovništva je iznosio oko 18 %, starog oko 21 %, a najviše je bilo stanovništva zrele dobi, oko 60 %. Ono što se ističe na ovoj dobno-spolnoj piramidi su udubljenja u dobnoj skupini od 55 do 59 godina, a radi se o smanjenom rađanju za vrijeme Drugoga svjetskog rata, budući da je riječ o osobama rođenima između 1942. i 1946. godine. Nadalje, ističe se dobna skupina od 65 do 69 godina, koja je ispupčena, a radi se o generacijama rođenima između dva svjetska rata. U konačnici, osnovica piramide je sužena, a srednji dio ispupčen, što je obilježje piramida s prevladavajućim starim stanovništvom (Slika 12.).

Slika 12. Dobno-spolna struktura stanovništva Općine Magadenovac 2001. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr

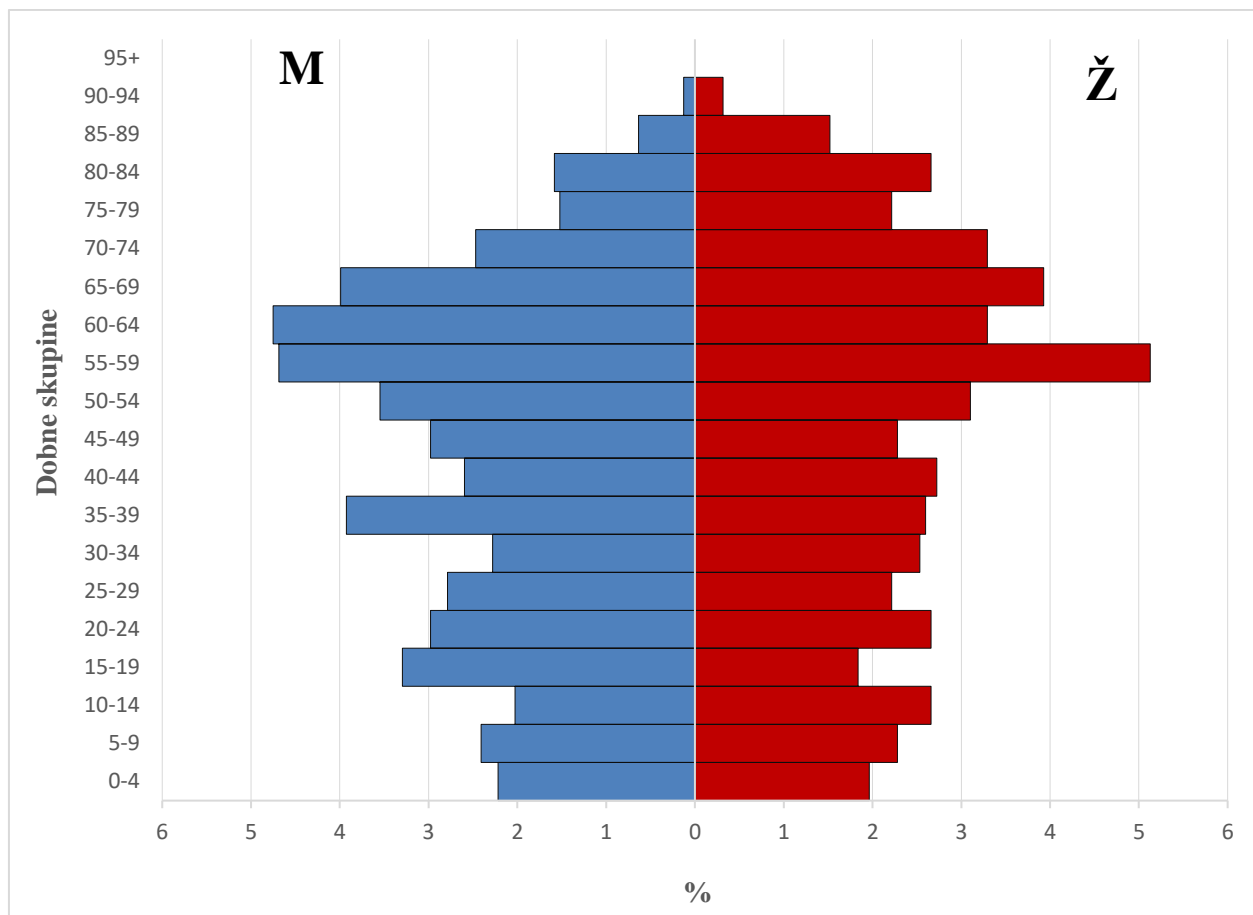
Dobno-spolna piramida iz 2011. godine ima veoma sličan izgled kao ona iz prijašnjeg popisa, s time da se osnovica piramide dodatno suzila, odnosno udio mladog stanovništva se smanjio za oko 3 % (Slika 13.). Udio stanovništva zrele dobi se također povećao za oko 3 %, dok je udio starih ostao na praktički istoj razini. Na ovoj dobno-spolnoj piramidi se ističu dobne skupine od 45 do 49 godina te od 50 do 54 godina, a riječ je o porastu nataliteta nakon Drugoga svjetskog rata. Radi se o generacijama rođenima između 1957. i 1966. godine, kada su ratna zbivanja zamijenili gospodarski rast, porast stope zaposlenja, a susljedno tome i rast nataliteta (Howe i Strauss, 1992).

Slika 13. Dobno-polna struktura stanovništva Općine Magadenovac 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr

U odnosu na prethodna dva popisa stanovništva, 2021. godinu karakterizira najmanji udio mladog stanovništva, te najveći udio starog stanovništva. Ističu se udubljenja kod muškaraca u dobnoj skupini od 30 do 34 godine, a radi se o smanjenom natalitetu za vrijeme Domovinskoga rata, pošto ova dobna skupine zahvaća rođene 1991. godine. Nadalje, dobne skupine od 55 do 59 godina te od 60 do 64 godina su ispupčene, a riječ je o generacijama koje su se u prethodnom popisu također isticala, samo što su tada pripadale mlađim dobnim skupinama (Slika 14.).

Slika 14. Dobno-polna struktura stanovništva Općine Magadenovac 2021. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021, Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr

3.2. Gospodarska struktura stanovništva od 1991. do 2011. godine

Gospodarski sastav u užem smislu obuhvaća sastav stanovništva prema aktivnosti, djelatnosti i zanimanju, dok se u širem odnosi na položaj u zanimanju, sektor vlasništva, kućanstva prema izvorima prihoda, veličinu posjeda i dr. Osnova za analizu gospodarskog sastava ukupnog stanovništva je aktivno stanovništvo, odnosno radna snaga, pošto je neaktivno stanovništvo održavano od strane aktivnog (Nejašmić, 2005). Podaci za 2021. godinu nisu dostupni, stoga je analiza napravljena za razdoblje do 2011. godine.

3.2.1. Stanovništvo prema aktivnosti

Kako cjelokupno stanovništvo ne može sudjelovati u procesu proizvodnje dobara i usluga, potrebno ga je podijeliti na gospodarski aktivno i neaktivno. Gospodarski aktivno stanovništvo čine sve zaposlene osobe; sve osobe koje obavljaju neko zanimanje, ali nisu u radnom odnosu (aktivni u poljoprivredi, obrtništvu, pomažući članovi obitelji) te nezaposlene osobe. Skupinu gospodarski neaktivnog stanovništva čine osobe sa samostalnim izvorom prihoda (osobe koje primaju mirovinu, stipendiju i sl.), gospodarski ovisne osobe (uzdržavano stanovništvo) poput djece do navršene 15. godine, osoba koje se školuju na račun roditelja ili drugih bližnjih, kućanica, bolesnih i sl. (Nejašmić, 2005).

Od 1991. do 2011. godine broj aktivnog stanovništva se u maloj mjeri približio broju neaktivnoga. Što se tiče udjela aktivnog stanovništva u ukupnom, odnosno opće stope aktivnosti ukupnog stanovništva, on se kretao između 35 i 40 %. Kada je riječ o neaktivnom stanovništvu, udio uzdržavanog je pao s 44 % na 31 %, dok je onih s osobnim prihodom narastao (Tablica 8.). Mana opće stope aktivnosti kao pokazatelja je što se u obzir uzima ukupno stanovništvo, odnosno dobne skupine mlađe od 15 i starije od 64 godine, koje ne spadaju u radno sposobno stanovništvo. Zbog toga se u svrhu dobivanja preciznijih podataka računaju specifične stope, a takva je stopa iskorištenosti radnog kontingenta. Ona raspolaže s radno sposobnim stanovništvom koje obuhvaća dobne skupine od 15 do 64 godina, a dobiva se dijeljenjem aktivnog stanovništva u radnoj dobi s radnim kontingentom (Nejašmić, 2005). Stopa iskorištenosti radnog kontingenta Općine Magadenovac za 2011. godinu, za koju postoje najnoviji podaci, iznosi 56,03 %, što znači da je malo više od polovine radno sposobnog stanovništva aktivno. Isto tako, unutar aktivnog stanovništva dio njih je nezaposlen, tako da udio zaposlenih u radno sposobnom stanovništvu iznosi 38,79% (Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama).

Tablica 8. Stanovništvo Općine Magadenovac prema aktivnosti 1991. – 2011. godine

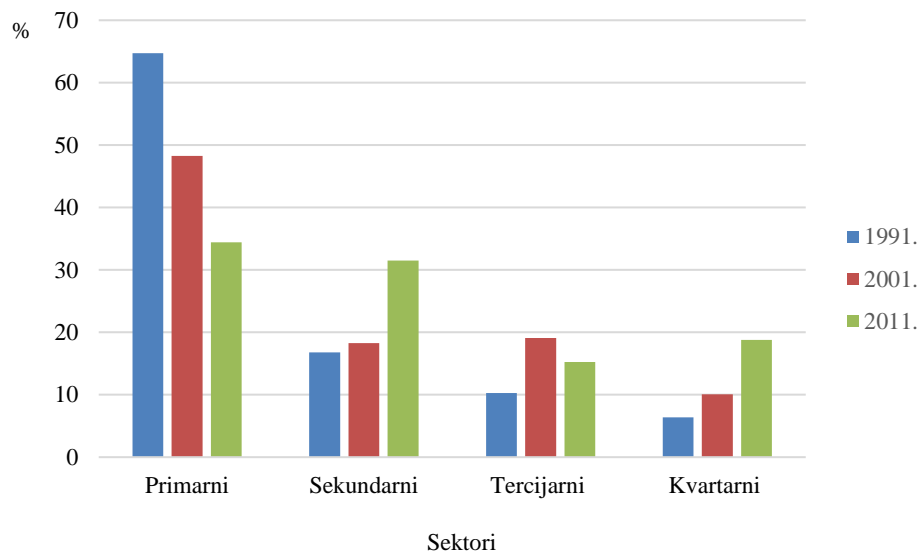
Godine	Ukupno stanovništvo	Udio aktivnog u ukupnom stanovništvu (%)	Udio neaktivnog u ukupnom stanovništvu (%)	
			Uzdržavano stanovništvo (%)	Osobe s osobnim prihodom (%)
1991.	2432	38,57	44,28	17,15
2001.	2239	35,06	34,52	30,42
2011.	1936	35,95	30,99	33,06

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 1991., Stanovništvo u zemlji i inozemstvu po naseljima, DZS, Zagreb, 1996.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., Stanovništvo prema aktivnosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama, DZS, dzs.gov.hr

3.2.2. Stanovništvo prema zaposlenosti po sektorima djelatnosti

Postoje četiri osnovna sektora gospodarskih djelatnosti, a to su primarni, sekundarni, tercijarni i kvartarni sektor. Primarni sektor obuhvaća djelatnosti vezane uz poljoprivredu, ribarstvo, šumarstvo; sekundarni rudarstvo, industriju, građevinarstvo, vodoprivredu, proizvodno obrtništvo; tercijarni promet, ugostiteljstvo, trgovinu, bankarstvo, uslužno obrtništvo; kvartarni školstvo, zdravstvo, znanost, kulturu, obranu, upravu (Nejašmić, 2005).

Primarni sektor je na cjelokupnom općinskom području u razdoblju od 1991. do 2011. godine bio najviše zastupljen, a od 1991. do 2011. godine pao je sa 65 % na 34 %. Dakle, polovina stanovnika koja se bavila poljoprivredom i ostalim aktivnostima primarnog sektora je napustila te grane gospodarstva. Zastupljenosti primarnog sektora se 2011. godine približio sekundarni sektor s 32 %, dok je prijašnjih godina njegova razina bilo ispod 20 %. Zastupljenost tercijarnog i kvartarnog sektora je kroz promatrano razdoblje iznosila manje od 20 %, no dok se u posljednjem međupopisnom razdoblju udio zaposlenih u tercijarnom sektoru smanjio, udio u kvartarnom sektoru se skoro udvostručio (Slika 15.).

Slika 15. Udjeli zaposlenih prema sektorima djelatnosti Općine Magadenovac 1991. – 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 1991., Aktivno stanovništvo zemlje koje obavlja zanimanje, prema području djelatnosti po naseljima, DZS, Zagreb, 1994.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., Zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po položaju u zaposlenju, djelatnosti i spolu po gradovima/općinama, DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama, DZS, dzs.gov.hr

3.2.3. Deagrarizacija u drugoj polovini 20. stoljeća

Ranije je spomenuto da postoje tri skupine strukture stanovništva, a jedna od njih je društveno-gospodarska struktura. Za razmatranje gospodarskog sastava potreban je podatak o aktivnom stanovništvu, a to je ono koje se bavi nekom djelatnošću od koje stječe dohodak, za razliku od uzdržavanog stanovništva.

U Hrvatskoj nakon Drugoga svjetskog rata dolazi do jačanja industrijalizacije što je posljedično dovelo do opadanja poljoprivrednog stanovništva, odnosno do procesa deagrarizacije (Leinert, 1980). Tako raste broj zaposlenih u industrijskim djelatnostima koje su dovele do manje potrebe za radnom snagom, zahvaljujući tehnološkom napretku. Deagrarizacija sa sobom donosi proces deruralizacije, odnosno napuštanja sela i ruralnog egzodusa. Kako su industrijski pogoni

smješteni u gradovima, dolazi do migracija u gradove, kako bi se izbjegle dnevne ili tjedne cirkulacije između mjesta stanovanja i rada.

Poljoprivreda je na području Općine Magadenovac tradicionalno bila važna grana gospodarstva, ali su i ovaj prostor zahvatili prethodno spomenuti procesi. To se uočava uspoređi li se udio aktivnog stanovništva koje se bavilo poljoprivredom u ukupnom broju aktivnog stanovništva, 1971. i 2001. godine. Tako je 1971. godine udio aktivnoga poljoprivrednog stanovništva iznosio 85 %, dok se 2001. godine taj broj smanjio na oko 35 % (Tablica 9.).

Tablica 9. Udio aktivnog stanovništva koje se bavi poljoprivredom u ukupnom broju aktivnog stanovništva u naseljima Općine Magadenovac 1971. – 2001. godine

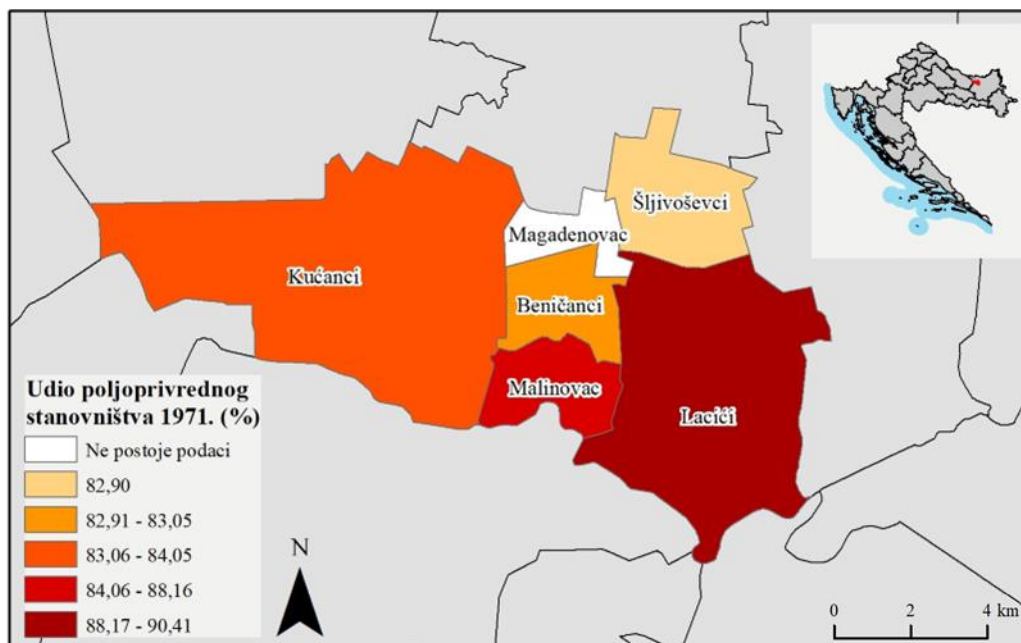
Naselje	1971.		1991.		2001.	
	Ukupno aktivno stanovništvo	Udio poljoprivrednog u aktivnom stanovništvu (%)	Ukupno aktivno stanovništvo	Udio poljoprivrednog u aktivnom stanovništvu (%)	Ukupno aktivno stanovništvo	Udio poljoprivrednog u aktivnom stanovništvu (%)
Beničanci	419	83,05	203	38,92	173	23,70
Kučanci	583	84,05	281	46,26	255	43,53
Lacići	344	90,41	193	58,03	143	38,46
Magadenovac	/ ¹	/ ¹	53	41,51	42	38,10
Malinovac	76	88,16	40	32,50	40	35,00
Šljivoševci	345	82,90	168	45,83	132	30,30
Ukupno	1767	85,00	938	46,16	785	35,29

Izvor: Popis stanovništva 1971., Poljoprivredno stanovništvo po naseljima i opštinama, Savezni zavod za statistiku, Beograd, 1973.; Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 1991., Poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu po naseljima, DZS, Zagreb, 1994.; Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 1991., Stanovništvo u zemlji i inozemstvu po naseljima, DZS, Zagreb, 1996.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., Poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., Stanovništvo prema aktivnosti i spolu po gradovima/općinama, DZS, dzs.gov.hr

¹ U 1971. podaci su sadržani u naseljima Beničanci i Šljivoševci

Prema popisu iz 1971. godine, u svim općinskim naseljima udio aktivnog poljoprivrednog stanovništva je bio veći od 80 %, a ističu se naselja Lacići i Malinovac s udjelom od oko 90%

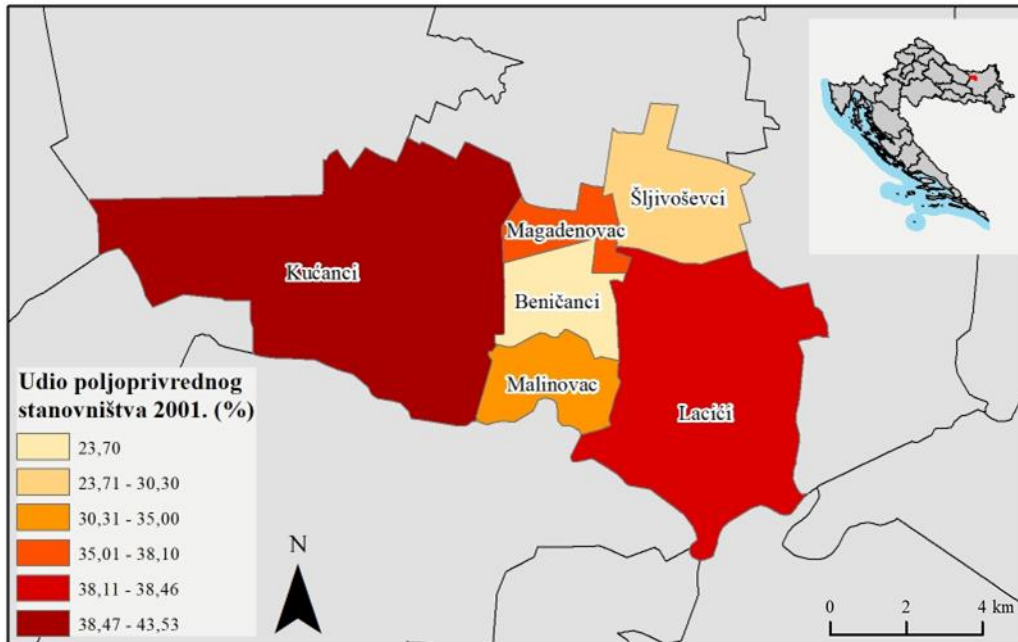
(Slika 16.). Za ovu popisnu godinu nisu dostupni podaci za naselje Magadenovac, stoga treba uzeti u obzir da je dio njegovog poljoprivrednog stanovništva pripojen susjednim naseljima.

Slika 16. Udio aktivnog stanovništva koje se bavi poljoprivredom u ukupnom broju aktivnog stanovništva u naseljima Općine Magadenovac 1971. godine

Izvor: izrađeno na temelju SRPJ-a; Popis stanovništva 1971., Poljoprivredno stanovništvo po naseljima i opštinama, Savezni zavod za statistiku, Beograd, 1973.

Nasuprot 1971. godini, 2001. godine manji udio aktivnog stanovništva se bavio poljoprivredom. Međutim, usporedi li se to s podacima za područje cijele Hrvatske, zaposlenost u poljoprivredi u općini je i dalje iznad državne razine. Naime, prema popisu iz 2001. godine udio aktivnog poljoprivrednog stanovništva u ukupnom aktivnom stanovništvu iznosio je 8,5 % (Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., DZS). Ponovno se ističu naselja Kućanci i Lacići s najvećim udjelom, dok je naselje Beničanci, iako među mnogoljudnijim naseljima, zabilježilo najmanji broj aktivnoga poljoprivrednog stanovništva (Slika 17.).

Slika 17. Udio aktivnog stanovništva koje se bavi poljoprivredom u ukupnom broju aktivnog stanovništva u naseljima Općine Magadenovac 2001. godine

Izvor: izrađeno na temelju SRPJ-a; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., Poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., Stanovništvo prema aktivnosti i spolu po naseljima, DZS, dzs.gov.hr

4. REZULTATI ANKETNOG ISTRAŽIVANJA

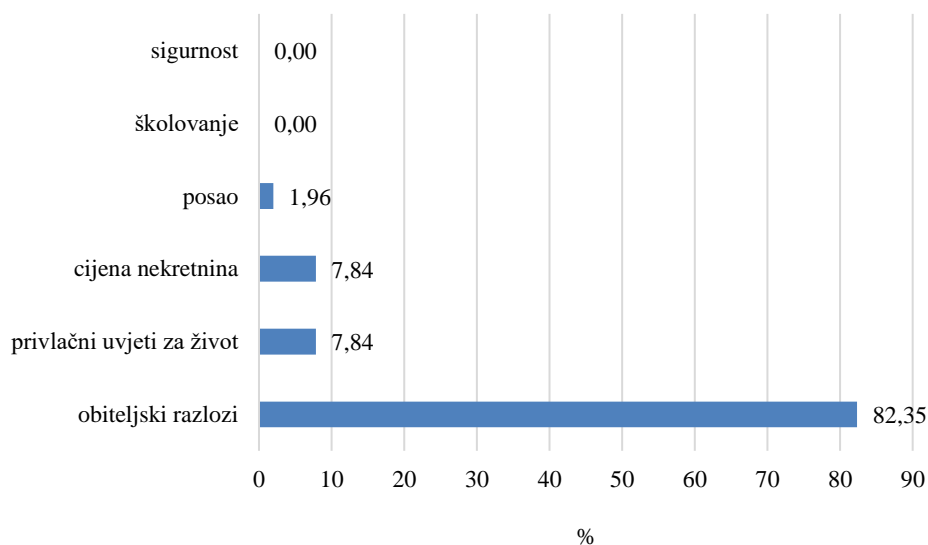
Za potrebe anketnog istraživanja ispitano je 157 stanovnika Općine Magadenovac, od kojih je 82 žene (52,23 %) i 75 muškaraca (47,77 %) (Tablica 10.). Kako su anketi smjeli pristupiti samo punoljetni stanovnici, podaci vezani uz dob su podijeljeni na one od 18 do 40 godina (35,67 % ispitanih), od 41 do 60 godina (31,21 % ispitanih) te starije od 60 godina kojih je bilo 33,12 %. Ovakvi podjednaki udjeli zrele i stare životne dobi doprinose boljem uvidu u stavove cjelokupnog stanovništva. S obzirom na mjesto prebivališta ispitanici su nejednako raspoređeni, no to nema utjecaja na cjelokupni uvid u stavove stanovništva općine. Na području općine od rođenja živi 106 ispitanih (67,52 %), dok se njih 51 doselio (32,48 %). Od tih 51 doseljenih, njih 19 (37,25 %) se doselilo nakon 2000. godine, što znači da se većina doselila dok mjere potpora još nisu bile aktualne, stoga se može reći da one nisu dovele do značajnijeg doseljavanja u općinu (Anketno istraživanje, 2023).

Tablica 10. Struktura uzorka prema spolu, dobi, obrazovnoj razini, ekonomskoj aktivnosti i mjestu prebivališta

Varijabla	Modalitet	Broj ispitanika	Udio ispitanika (%)
Spol	muškarci	75	47,77
	žene	82	52,23
Dob	18 – 40	56	35,67
	41 – 60	49	31,21
	> 60	52	33,12
Obrazovna razina	nezavršena osnovna škola	8	5,10
	osnovna škola	44	28,03
	srednja škola	97	61,78
	viša škola/fakultet	8	5,10
	magisterij/doktorat	0	0,00
Ekonomska aktivnost	zaposleni	72	45,86
	nezaposleni	33	21,02
	učenici/studenti	6	3,82
	umirovljenici	46	29,30
Mjesto prebivališta	Beničanci	35	22,29
	Kučanci	9	5,73
	Lacići	92	58,60
	Magadenovac	2	1,27
	Malinovac	15	9,55
	Šljivoševci	4	2,55

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

Prevladavajući razlog imigriranja doseljenog stanovništva je obiteljske prirode, što znači da je većina doselila uslijed sklapanja braka. Tako je čak 82,35 % doseljenih imigriralo iz tih razloga (Slika 18.). U znatno manjoj mjeri, ljudi su doselili radi privlačnih uvjeta za život i cijena nekretnina, a u još manjoj radi posla. Naime, na prostoru općine postoji malen broj gospodarskih subjekata kao i radnih mjesta u javnom i privatnom sektoru. Kada bi taj broj i bio veći, pitanje je ima li spremnih na preseljenje u malu ruralnu sredinu, radi radnoga mjesta. Niti jedna osoba se nije doselila radi školovanja, što je razumljivo, pošto na području općine postoji samo osnovna škola, a svako naselje, osim Malinovca, ima svoju područnu školu. Također, niti jedna osoba se nije doselila radi sigurnosti, što ne znači nužno da ovo područje ne pruža stabilne uvjete za život, već da taj razlog nije dovoljan da bi se radi njega netko doselio.

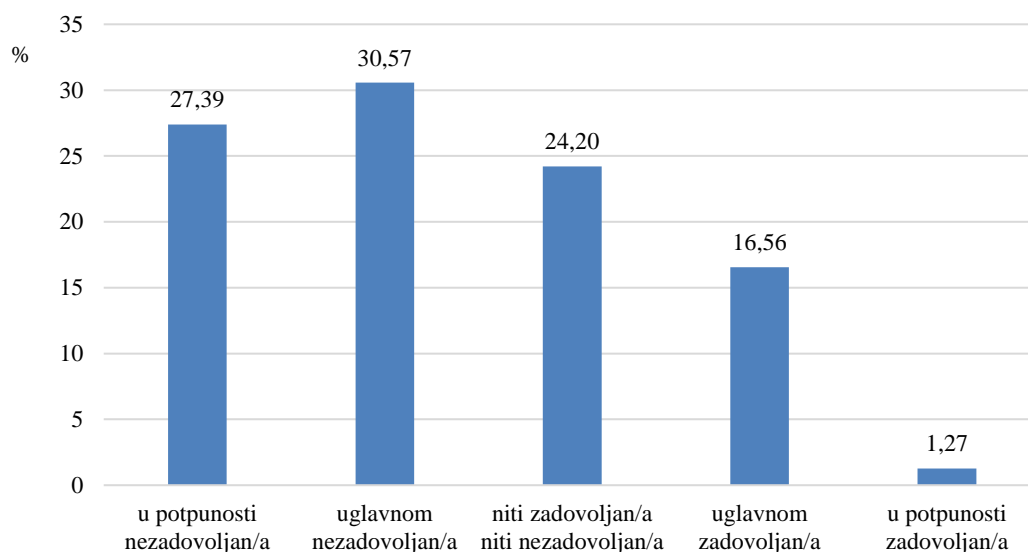
Slika 18. Glavni razlog doseljenja

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

4.1. Kvaliteta životnih uvjeta

Ispitanici su kroz ocjenjivanje stavki, osmišljenih po principu Likertove ljestvice, izrazili svoje stajalište glede kvalitete životnih uvjeta. Za ocjenjivanje 12 stavki imali su raspon od pet ocjena: u potpunosti nezadovoljan/a, uglavnom nezadovoljan/a, niti zadovoljan/a niti nezadovoljan/a, uglavnom zadovoljan/a, u potpunosti zadovoljan/a.

Jedan od najbitnijih preuvjeta da bi netko bio zadovoljan s kvalitetom životnih uvjeta nekog područja, je mogućnost zapošljavanja. Kao što je ranije rečeno, općina ne pruža mnogo prilika za zaposlenje, stoga se oko 60 % ispitanih izjasnilo uglavnom i potpuno nezadovoljnima s mogućnostima zapošljavanja (Slika 19.). U potpunosti zadovoljnih bilo je manje od 2 % od ukupnog broja anketiranih. Na prostoru općine postoji nekolicina poslodavaca (farme i tvrtke vezane uz stočarstvo i ratarstvo, škola, općina, ambulanta), koji zapošljavaju značajniji broj osoba, no stanovništvo općine smatra to nedovoljnim.

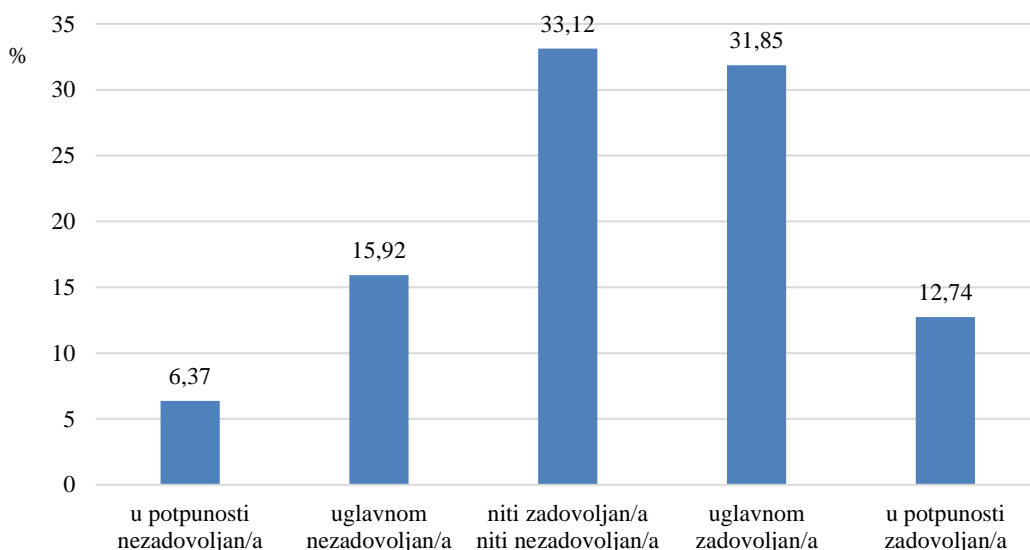

Slika 19. Zadovoljstvo mogućnošću zapošljavanja

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

Za razliku od zadovoljstva mogućnostima zapošljavanja, kod samozapošljavanja je situacija drugačija, pošto je najmanje onih koji su u potpunosti nezadovoljni (6,37 %), dok je uglavnom i potpuno zadovoljnih malo više od 40 % (Slika 20.). Razlog tomu je što su mogućnosti za pokretanje vlastitog obrta, OPG-a i sl. uvelike dostupne. Naime, ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, a i ranije, mogućnosti za dobivanje raznih potpora su narasle. Većina programa u Europskoj uniji se provodi na način da nacionalne, regionalne i lokalne uprave odabiru koji će se projekti financirati te su odgovorni za upravljanje njima. Sredstva od Europske unije mogu dobiti: znanstvenici, poljoprivrednici, mala i srednja poduzeća, mladi, javna tijela, nevladine organizacije i dr. (European Union, 2023). Tako Hrvatski zavod za zapošljavanje nezaposlenim

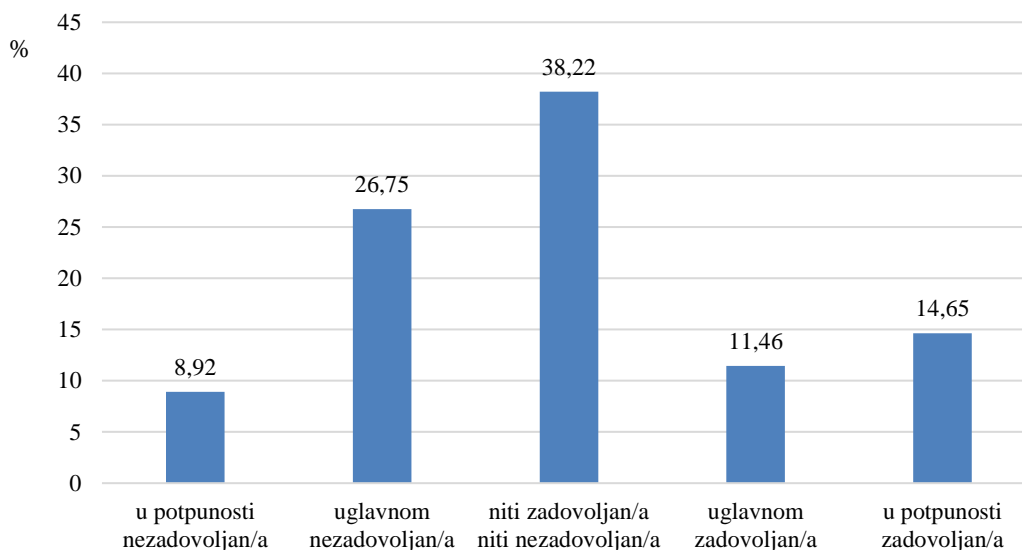
osobama nudi subvenciju za pokrivanje troškova za osnivanje vlastitog obrta, trgovačkog društva, samostalne djelatnosti i ustanove (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2023). Pomoću mjera za samozapošljavanje na području općine otvoreni su saloni za uljepšavanje, trgovine tekstilom i elektronikom, OPG-ovi, itd. Međutim, najveći broj ispitanika se izjasnio kao niti zadovoljan, niti nezadovoljan, a riječ je o starijim osobama koje s ponuđenim mjerama nisu imale doticaja.

Slika 20. Zadovoljstvo mogućnošću samozapošljavanja

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

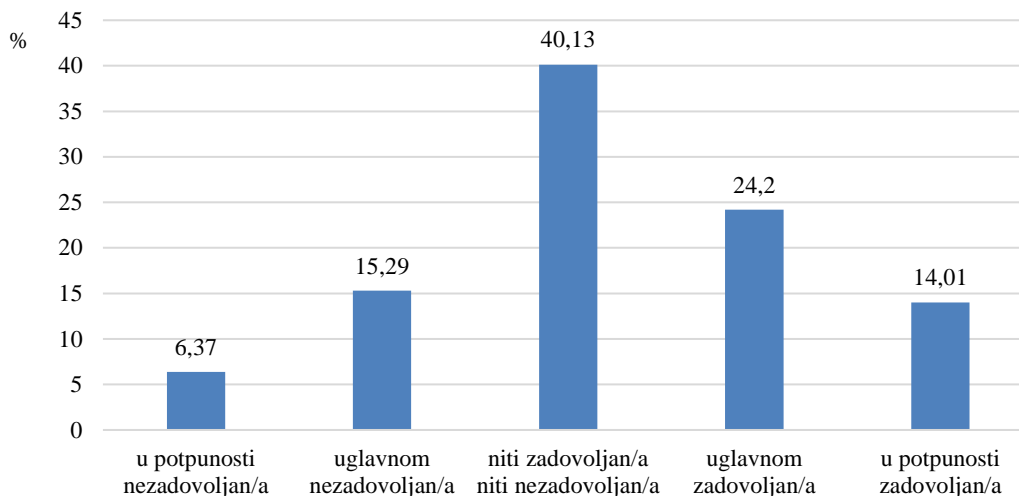
Što se tiče zabavnih sadržaja za djecu i mlade, 38,22 % ispitanih nije niti zadovoljno, niti nezadovoljno, a uglavnom nezadovoljnih je 26,75 % (Slika 21.). Činjenica je da na području općine nema aktivnosti koje bi zanimale mlađu populaciju, već su primorani ići u obližnje gradove ukoliko žele sudjelovati u takvim aktivnostima. Iako, kada je riječ o dječjim aktivnostima, može se reći da se situacija neznatno popravila od 2015. godine, kada se otvorio dječji vrtić. Isto tako, od 2021. godine općina redovito organizira proslavu adventa uz pomoć mjesnih društava, a od te iste godine Udruga mladih iz Šljivoševaca organizira manifestaciju „Šljivoševačke ljetne večeri“.

Slika 21. Zadovoljstvo zabavnim sadržajima za djecu i mlade

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

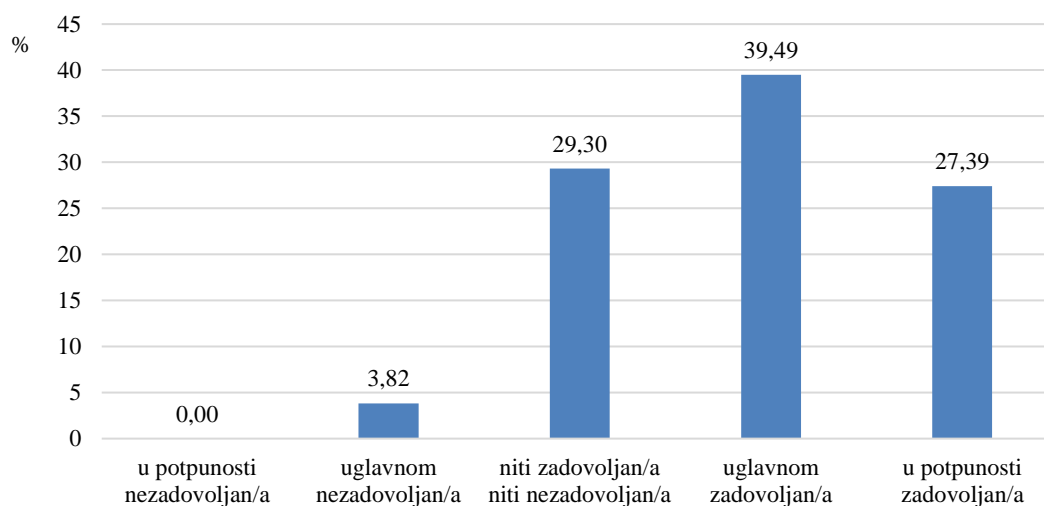
Sa zabavnim sadržajem povezana su kulturno-umjetnička događanja i manifestacije, kojima je ponovno najviše ispitanika osrednje zadovoljno (Slika 22.). Međutim, uglavnom i potpuno zadovoljnih je sve skupa više nego kod prethodno ispitanog zadovoljstva, onoga s općenito zabavnim sadržajem. Razlog tomu je što na prostoru općine djeluju dva Kulturno-umjetnička društva, a to su KUD „Biseri Slavonije“ Beničanci (sekcija za djecu i odrasle) te KUD „Seljačka sloga“ Šljivoševci. Ta dva KUD-a imaju svoje smotre – „Igra kolo na sokaku“ i „Suncokret mi urodio diko“ – na kojima sudjeluju KUD-ovi iz drugih dijelova Hrvatske, ali i iz inozemstva.

Slika 22. Zadovoljstvo kulturno-umjetničkim događanjima i manifestacijama

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

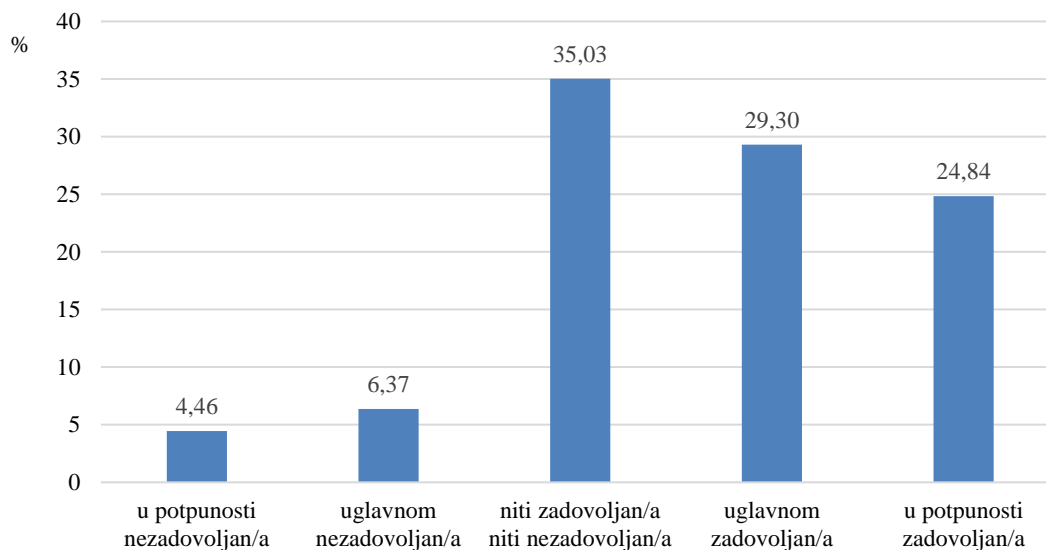
Socijalnim uslugama je oko 65 % ispitanika zadovoljno, dok u potpunosti nezadovoljan nije nitko (Slika 23.). Na području općine se od socijalnih usluga izdvajaju: vrtić, osnovna škola, starački dom, trgovine, osnovna zdravstvena skrb, mjere pomoći starijim osobama. Što se tiče brige o predškolskoj djeci, 2022. godine je za svako upisano dijete bilo mjesta u vrtiću. Ono što bi se još moglo osnovati kako bi se socijalne usluge poboljšale, su jaslice.

Slika 23. Zadovoljstvo socijalnim uslugama

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

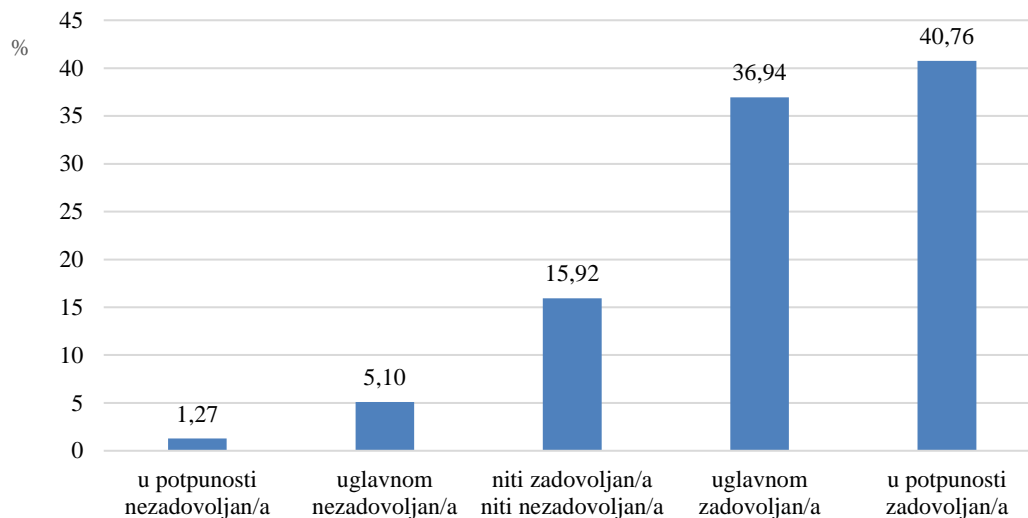
Čistoća zraka i okoliša je jedna od prednosti koja bi trebala privlačiti ljude na život na selu. Tako je samo oko 10 % anketiranih nezadovoljno s tim stavkama na području općine, no velik je udio onih koji su osrednje zadovoljni (Slika 24.). Taj podatak bi bio manji da na prostoru općine ne postoje divlja odlagališta otpada, na kojima se najčešće sklanja glomazni i građevinski otpad. Ono što je pohvalno je to da je općina svakom kućanstvu osigurala kante za razdvajanje otpada te je tako zadovoljnih sve skupa malo više od polovine ispitanika.

Slika 24. Zadovoljstvo čistoćom zraka i okoliša

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

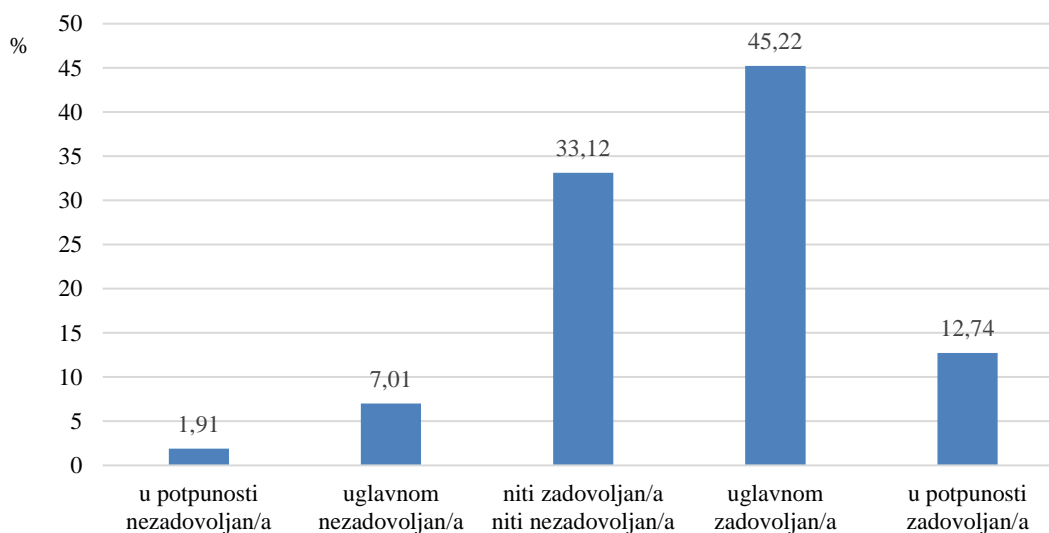
Sigurnost i mirno okruženje je također obilježje života u ruralnoj sredini, a Općina Magadenovac nije iznimka, s obzirom da je više od 75 % ispitanika uglavnom i potpuno zadovoljno situacijom u svojem naselju. Nezadovoljnih je malo više od 6 % (Slika 25.).

Slika 25. Zadovoljstvo sigurnošću i mirnim okruženjem

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

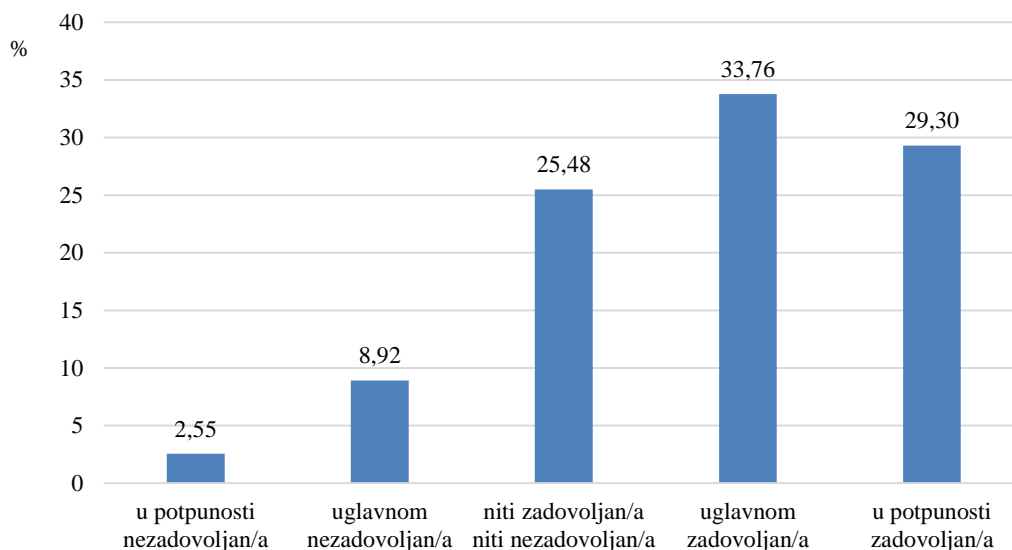
Što se tiče zastupljenosti i opremljenosti trgovina, u svakom se naselju nalazi po jedna trgovina s mješovitom robom, dok naselje Beničanci posjeduje dvije takve. U naselju Šljivoševci su 2023. godine otvorene i trgovina s tekstilom te elektronikom. Radi toga je 57,96 % ispitanika zadovoljno sa stanjem u općini, a malo manje od 2 % je potpuno nezadovoljno (Slika 26.).

Slika 26. Zadovoljstvo sa zastupljenošću i opremljenošću trgovina

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

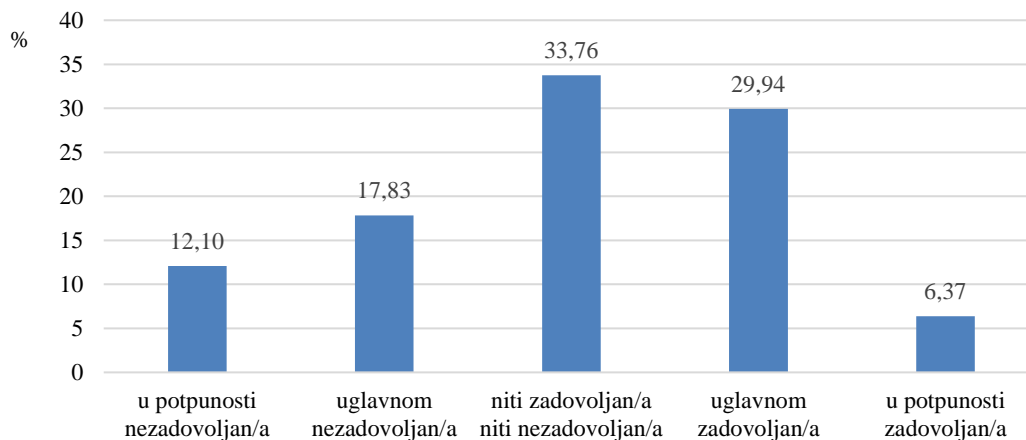
Sa zdravstvenim uslugama je većina ljudi zadovoljna (Slika 27.), pošto u naselju Magadenovac postoji ambulanta opće prakse te ordinacija dentalne medicine. Do 2017. godine u općini nije postojala ljekarna, no to se od tada promijenilo. Sigurno je to uvelike utjecalo na zadovoljstvo sa zdravstvenim uslugama, pošto se do tada po lijekove moralo ići u 15-ak km udaljene najbliže ljekarne.

Slika 27. Zadovoljstvo zdravstvenim uslugama

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

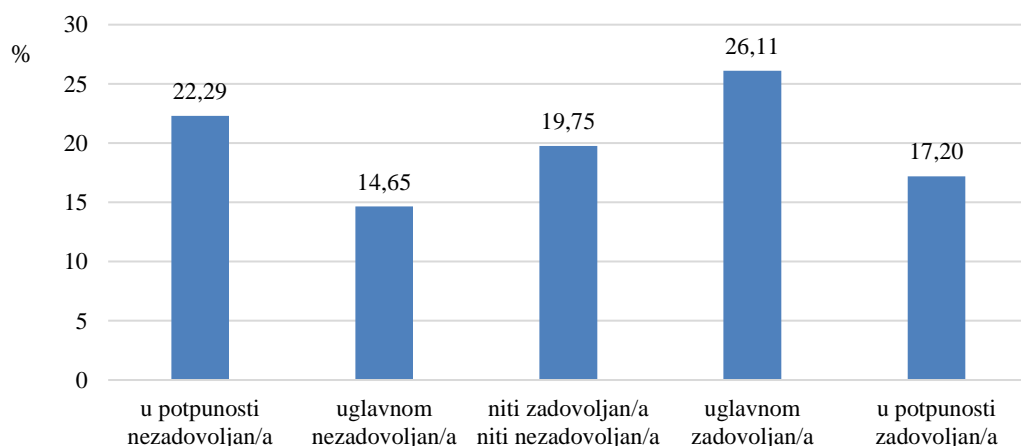
Izvanškolskim aktivnostima je manje od jedne trećine ispitanika nezadovoljno, trećina osrednje zadovoljna, a malo više od trećine zadovoljna (Slika 28.). Takva podijeljena mišljenja rezultat su postojanja nekolicine aktivnosti namijenjene djeci, poput onih u nogometnim klubovima, kulturno umjetničkim društvima, dobrovoljnim vatrogasnim društvima itd. Za pohađanje aktivnosti poput glazbene škole, škole stranih jezika, plesne škole i sl., roditelji su primorani djecu voziti u obližnje gradove.

Slika 28. Zadovoljstvo izvanškolskim aktivnostima

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

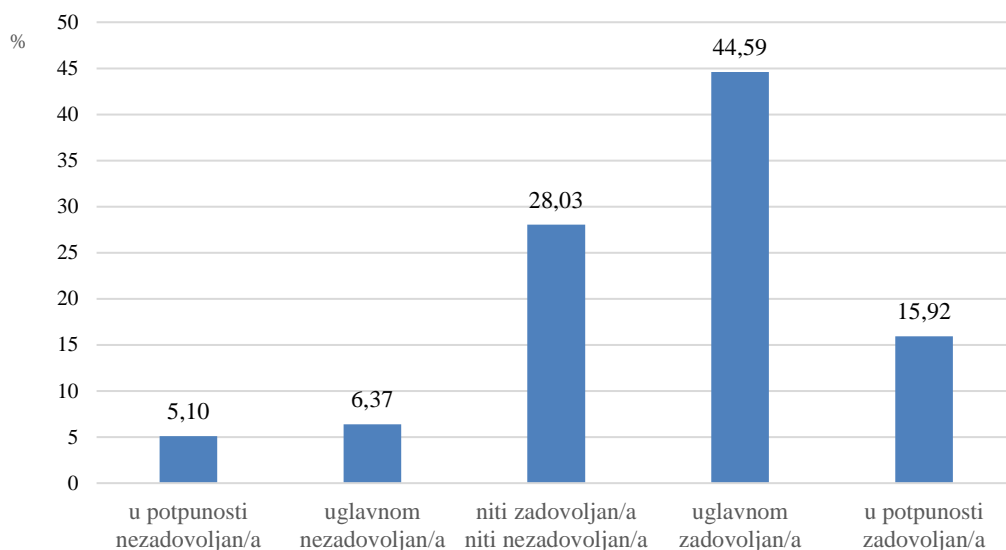
Kada je riječ o prometnoj povezanosti s obližnjim naseljima, malo više od 40 % ispitanih je zadovoljno, dok ih je oko 36 % nezadovoljno (Slika 29.). Takav rezultat je pomalo iznenađujući, pošto javni prijevoz ima itekako prostora za napredak. Naime, autobusna linija Donji Miholjac – Našice kroz općinska naselja prometuje tri puta dnevno i to samo za vrijeme školskih mjeseci. Isto tako, većina stanovnika prometuje osobnim automobilima te im javni prijevoz nije od velikog značaja. Susljedno tome, stariji ispitanici su bili nezadovoljniji jer oni u manjoj mjeri koriste osobne automobile.

Slika 29. Zadovoljstvo prometnom povezanošću s obližnjim naseljima

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

Komunalna infrastruktura je na zadovoljavajućoj razini jer je oko 60 % ispitanika dalo dvije najviše ocjene (Slika 30.). Od stavki koje čine komunalnu infrastrukturu, prisutni su plin, telefonske linije, odvoz smeća, otvorena internetska mreža u svakom naselju te jedna od posljednje omogućenih, vodovod. Jedino što nedostaje je kanalizacija, čija se realizacija često spominje, no unatoč tome samo 11,47 % anketiranih se izjasnilo nezadovoljnima.

Slika 30. Zadovoljstvo komunalnom infrastrukturom

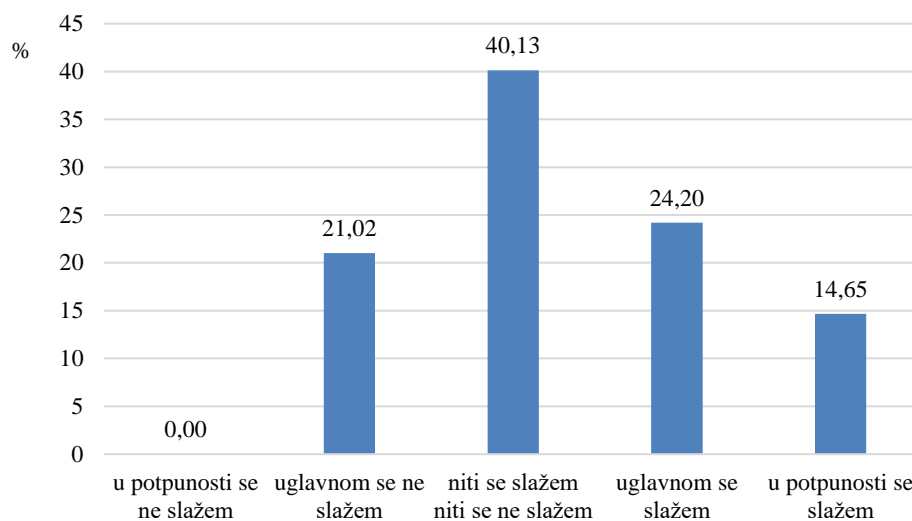
Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

4.2. Provođenje projekata i aktivnosti s ciljem poboljšanja kvalitete stanovanja i jačanja zajednice

Ispitanici su kroz iduće tvrdnje, osmišljene po principu Likertove ljestvice, izrazili svoje mišljenje vezano uz provođenje projekata i aktivnosti na području općine. Svoje mišljenje su mogli izraziti sljedećim odgovorima: u potpunosti se ne slažem, uglavnom se ne slažem, niti se slažem niti se ne slažem, uglavnom se slažem, u potpunosti se slažem.

Pohvalno je što niti jedan ispitanik ne smatra da u potpunosti nije upoznat s mjerama općinskih tijela (Slika 31.). Najviše je onih koji se niti slažu niti ne slažu s navedenom tvrdnjom, njih 40,13%, no blizu tog podatka je i udio ispitanih, koji za sebe smatra da zna koje to aktualne mjere

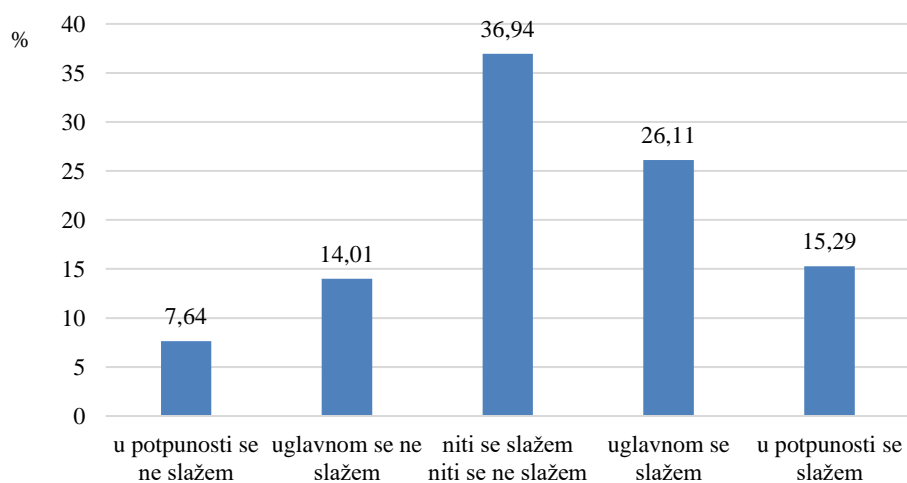
vlasti provode. Iz toga se može zaključiti da općinske vlasti imaju prostora za napredak kada je riječ o informiranju stanovnika o aktualnim mjerama koje se provode.

Slika 31. Slaganje s tvrdnjom: *Upoznat/a sam s mjerama koje općinska tijela provode.*

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

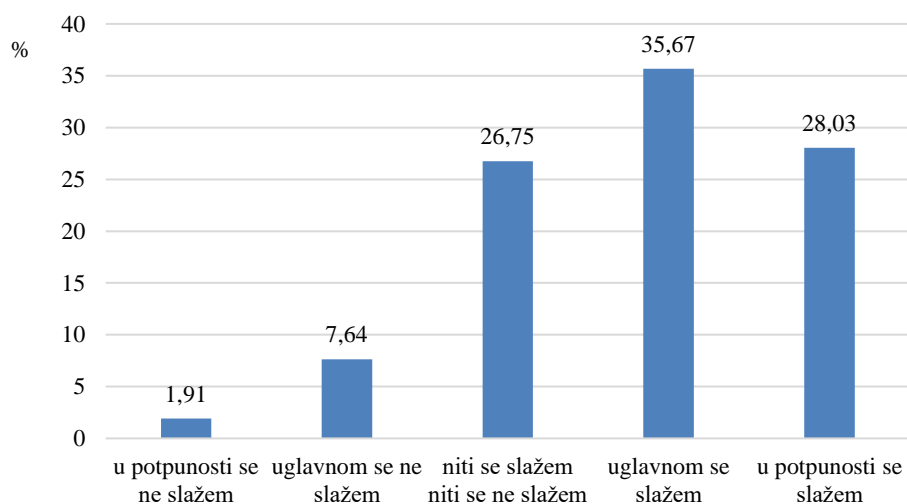
Da je provođenje mjera transparentno, sve skupa se slaže 41,40 % ispitanih, dok se nešto manji udio niti slaže niti ne slaže u vezi te tvrdnje. Malo više od 20 % anketiranih se izjasnilo da se provođenje mjera uglavnom i u potpunosti odvija netransparentno (Slika 32.).

Slika 32. Slaganje s tvrdnjom: *Provođenje mjera je transparentno.*

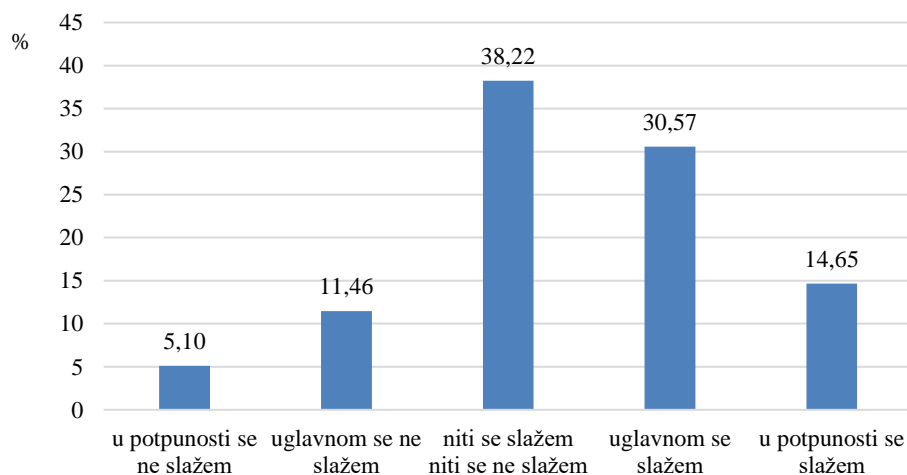
Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

Više od 60 % ispitanika vjeruje da se općinska tijela trude privući i zadržati stanovništvo kroz mjere (Slika 33.). Ispitani smatraju da su mjere najviše usmjerene na djecu i mlade (57,32 %), zatim na stanovništvo starije životne dobi (38,85 %) te najmanje na nezaposleno stanovništvo (26,75 %) (Anketno istraživanje, 2023). Da su dosadašnje mjere doprinijele poboljšanju kvalitete stanovanja smatra 45,22 % ispitanih, a 16,56 % se ne bi složilo s njima (Slika 34.).

Slika 33. Slaganje s tvrdnjom: *Općinska tijela se kroz mjere trude privući i zadržati stanovništvo.*

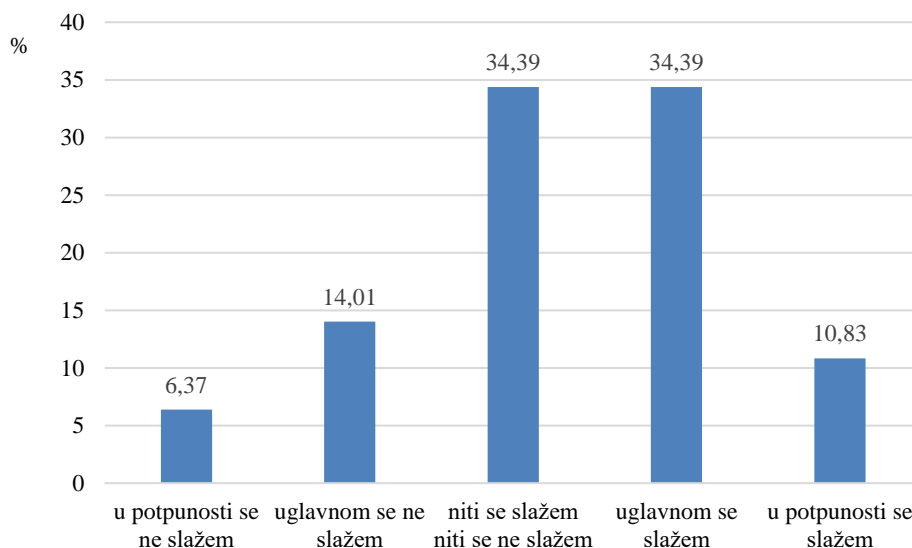
Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

Slika 34. Slaganje s tvrdnjom: *Dosadašnje provedene mjere su doprinijele poboljšanju kvalitete stanovanja.*

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

Oko 45 % anketiranih smatra da su na vrijeme obaviješteni o mogućnostima korištenja aktualnih mjera, dok je onih koji se niti slažu niti ne slažu s tom tvrdnjom 34,39 % (Slika 35.). Vlasti najčešće stanovništvo obavještavaju putem radija, letaka na oglasnim pločama te objavama na internetskim stranicama općine. S obzirom na to da velik broj kućanstava ne posjeduje računalo i ne služi se internetom, bilo bi dobro uvesti obavještavanje putem lokalnih televizijskih programa.

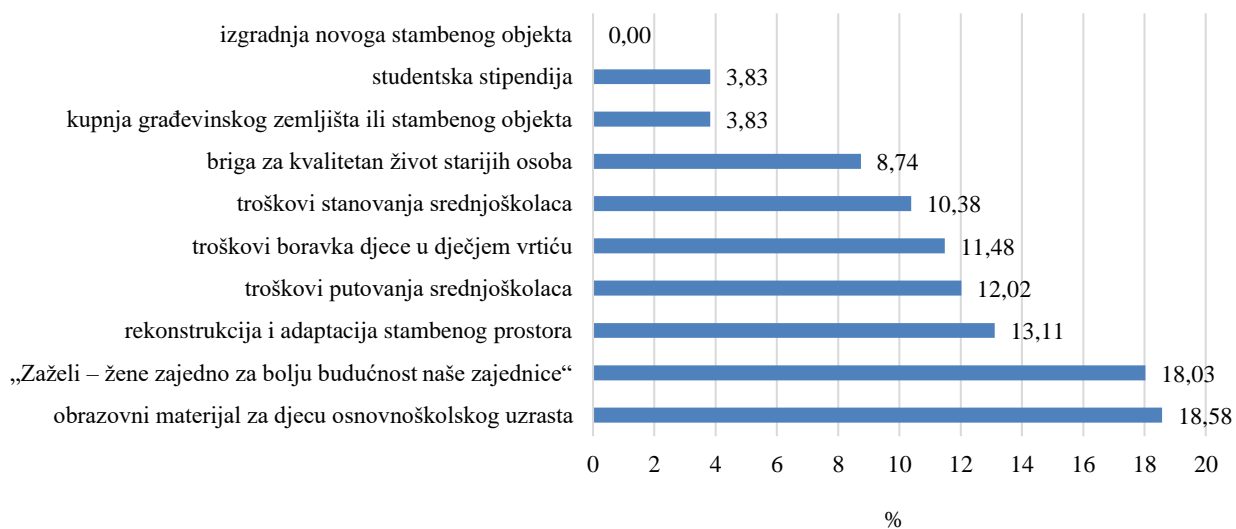
Slika 35. Slaganje s tvrdnjom: Stanovništvo je pravovremeno obaviješteno o mogućnosti korištenja aktualno dostupnih mjera.

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

4.3. Korištenje mjera potpora i sudjelovanje u projektima

Od 157 ispitanika, njih 92 je bilo korisnik neke od mjera, odnosno 58,60 % anketiranih. Ukupno su korištene 183 mjere, pošto je jedna osoba mogla koristiti više mjera. Od mjera aktualnih u posljednje dvije godine, najzastupljenije je korištenje besplatne nabave obrazovnog materijala za djecu osnovnoškolskog uzrasta te sudjelovanje u projektu „Zaželi – žene zajedno za bolju budućnost naše zajednice“, koji za cilj ima pružiti zaposlenje nezaposlenim ženama na način da se brinu o starijim osobama. Ovaj projekt ima dvije ciljane skupine kojima je namijenjen, a to su nezaposleno žensko stanovništvo te osobe starije životne dobi. Iduće mjere i projekti koji su najviše bili zastupljeni su: poboljšanje kvalitete stanovanja ulaganjem u rekonstrukciju i adaptaciju stambenog prostora, sufinanciranje troškova putovanja srednjoškolaca, financiranje

troškova boravka djece u dječjem vrtiću, sufinanciranje troškova stanovanja srednjoškolaca, projekt „Zajedno u zajednici općine Magadenovac – briga za kvalitetan život osoba starije životne dobi“. Najmanje korištene mjere su financijska pomoć za kupnju građevinskog zemljišta ili stambenog objekta i studentska stipendija, dok nitko nije koristio mjeru financijske pomoći za ulaganje u izgradnju novoga stambenog objekta (Slika 36.). Razlog nekorištenja posljednje mjere je taj što je lakše kupiti stambeni objekt pa ga po potrebi obnavljati, nego krenuti u izgradnju potpuno novog objekta.

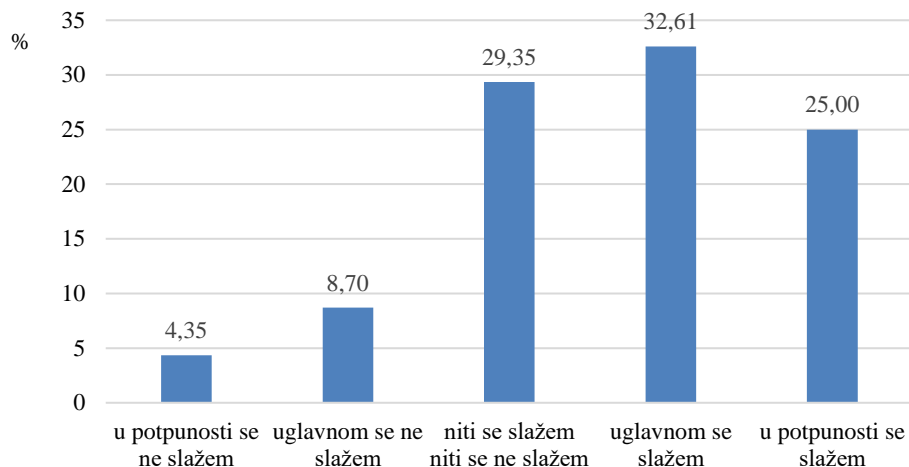

Slika 36. Korištenje mjera u posljednje dvije godine¹

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

¹ Ispitanici su mogli odabrati više odgovora

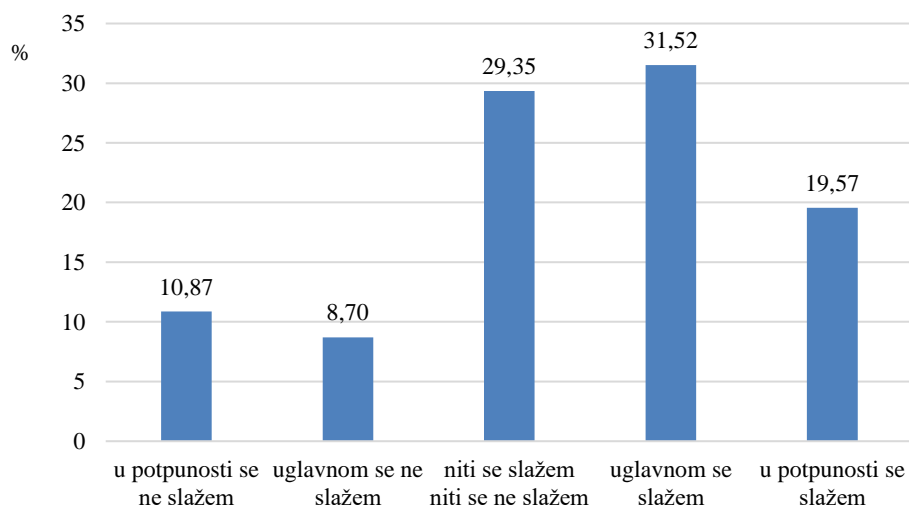
Da su općinske potpore u velikoj mjeri pomogle kućanstvu ispitanika smatra 57,61 % anketiranih, što znači da je većina zadovoljna korištenim potporama. Međutim, skoro 30 % ispitanika nije sigurno koliko su mjere potpora doprinijele njihovom kućanstvu (Slika 37.). Da bi izostanak mjera negativno utjecao na kvalitetu životnih uvjeta smatra 61,96 % ispitanika (Anketno istraživanje, 2023). Pri tome su na umu ispitanici sigurno imali razne novčane potpore koje im je općina omogućila, priliku za zaposlenje, a stariji ispitanici pomoć koja im je pružena.

Slika 37. Slaganje s tvrdnjom: *Općinske potpore su u velikoj mjeri pomogle mojem kućanstvu.*

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

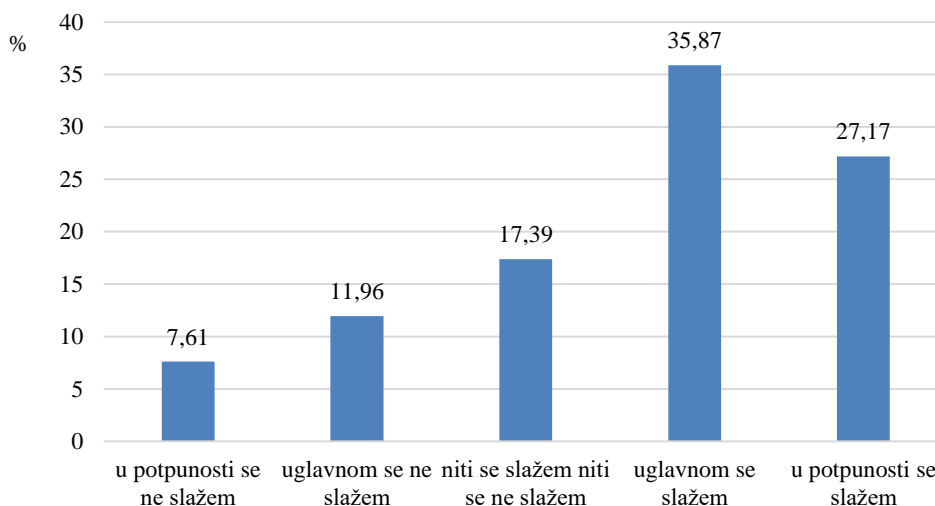
Malo više od polovine ispitanika smatra da bi izostanak mjera ujedno značio i nemogućnost realizacije aktivnosti na koju se sama potpora odnosi, dok se malo manje od 20 % ne slaže s tom tvrdnjom (Slika 38.). To znači da bi unatoč nepostojanju određene mjere, jedan dio ispitanika svejedno uspio realizirati određenu aktivnost.

Slika 38. Slaganje s tvrdnjom: *Izostanak mjera bi ujedno značio i nemogućnost realizacije aktivnosti na koju se sama potpora odnosi.*

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

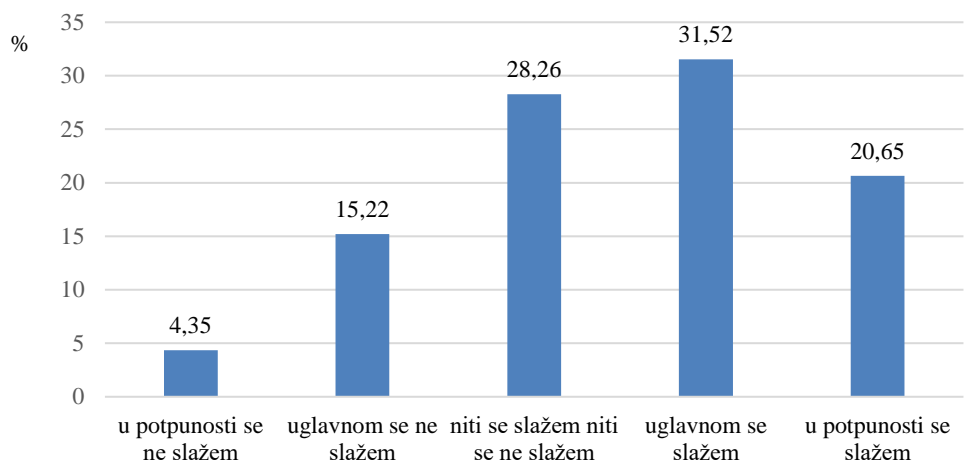
Više od 60 % ispitanika tvrdi da su mjere pozitivno utjecale na odluke vezane uz buduće stanovanje u općini kao što su proširenje obitelji, studiranje, kupnja ili adaptacija stambenog objekta i sl. (Slika 39.). To znači da su ih mjere potaknule da lakše, ili u potpunosti, donesu odluke vezane uz buduće korake glede svoga stanovanja.

Slika 39. Slaganje s tvrdnjom: *Mjere su pozitivno utjecale na odluke vezane uz buduće stanovanje u općini.*

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

Malo više od polovine ispitanika se slaže s tvrdnjom da je općina kroz mjere napravila maksimum u poboljšanju demografske slike, a razlog je taj što je velik dio mjera usmjeren na djecu i mlade (Slika 40.). Ostatak nije siguran ili smatra da općinske vlasti nisu bile dovoljno aktivne u sprječavanju pada broja stanovnika i ostalih negativnih demografskih procesa koji se događaju na prostoru općine. Naime, unatoč mjerama broj stanovnika pada stoga one same po sebi nisu dovoljne u suzbijanju negativnih demografskih trendova.

Slika 40. Slaganje s tvrdnjom: *Općina je kroz mjere napravila maksimum u poboljšanju demografske slike.*

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

4.4. Potencijalno iseljenje

Većina ispitanika, njih 75,80 %, tvrdi da se u skorijoj budućnosti neće iseliti iz općine, 19,75 % ne zna, dok će se 4,46 % iseliti. Razlog tako malog udjela stanovništva koje će se iseliti, vjerojatno se više može pripisati inertnosti nego maksimalnom zadovoljstvu trenutnim stanjem u općini. Od ukupno sedam osoba koje se planiraju odseliti, dvoje bi ih odselilo u Osijek, dvoje na područje središnje Hrvatske, dvoje u Dalmaciju te jedno u Istru ili sjeverno hrvatsko primorje. Ostali ponuđeni odgovori su bili: drugi gradovi i općine Osječko-baranjske županije, druge županije na području Slavonije i Baranje, Zagreb te inozemstvo. Kao glavni razlog potencijalne selidbe četvero je odabralo odgovor želja za boljim životnim standardom, dvoje nezaposlenost te jedna osoba želju za životom u urbanom okruženju. Ostali mogući odgovori su bili: loša kvaliteta života, školovanje, korupcija, loša komunalna infrastruktura te loša prometna povezanost (Anketno istraživanje, 2023).

5. DOSADAŠNJI PROJEKTI I MJERE POTPORA U OPĆINI

Općina Magadenovac je kroz proteklih desetak godina pokrenula razne projekte i aktivnosti koje doprinose oživljavanju i jačanju zajednice. Od projekata se ističu: stambeno zbrinjavanje mladih obitelji, financijska potpora za održavanje i razvoj predškolske djelatnosti, sufinanciranje troškova obrazovanja srednjoškolaca i studenata, „Zaželi – žene zajedno za bolju budućnost naše zajednice“, „Zajedno u zajednici općine Magadenovac – briga za kvalitetan život osoba starije životne dobi“ (Općina Magadenovac, 2022). Osim navedenih projekata, često se spominje mogućnost osnivanja poduzetničke zone i etno sela u obliku etnografskog muzeja, gdje bi bili prikazani nošnje, tradicionalni zanati i običaji prisutni na području općine.

Stambeno zbrinjavanje mladih obitelji provodi se od 2018. godine kroz tri mjere: financijska pomoć za kupnju građevinskog zemljišta ili stambenog objekta na području općine, financijska pomoć za ulaganje u izgradnju novog stambenog objekta na području općine, poboljšanje kvalitete stanovanja ulaganjem u rekonstrukciju i adaptaciju stambenog prostora na području općine. Od 2022. godine za prve dvije mjere, općina je povećala iznos pomoći s 30 000 kn (oko 4000 eura) na 45 000 kn (oko 6000 eura), dok je za treću mjeru iznos povećan s 15 000 kn (oko 2000 eura) na 25 000 kn (oko 3300 eura). Do sada je kroz ove mjere općina financijski pomogla oko 90 mladih obitelji, kako onima koji od ranije imaju prebivalište na području općine, tako i novim obiteljima koje su imigrirale u neka od naselja općine. Općina pod terminom „mlada obitelj“ svrstava parove koji žive u istom domaćinstvu, ne nužno u braku, u kojem barem jedno od njih dvoje ima manje od 45 godina. Godine 2022. općina je na stambeno zbrinjavanje mladih obitelji utrošila više od 1 100 000 kn (oko 146 000 eura) (Općina Magadenovac, 2022).

Još jedan projekt koji je za cilj imao financijski pomoći mladim obiteljima, je financiranje troškova boravka djece u Dječjem vrtiću „Snjeguljica“ Magadenovac. Središnji državni ured za demografiju i mlade je u veljači 2022. godine objavio Javni poziv za financijsku potporu za održavanje i razvoj predškolske djelatnosti u 2022. godini, na koji se prijavila Općina Magadenovac te su joj odobrena spomenuta sredstva. Iznos te potpore bio je 220 000 kn (oko 30 000 eura) što je bilo dovoljno za cjelovito financiranje boravka u vrtiću za svako upisano dijete. Tako je boravak u vrtiću bio besplatan za 34 djece u dobi od tri do šest godina, te za devetero djece u dobi od jedne do tri godine. Općina je dio sredstava preusmjerila na dodatno poboljšanje uvjeta boravka djece i rada u vrtiću (Općina Magadenovac, 2022).

Osim djeci predškolske dobi, općina pomaže i djeci osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta, ali i mladima fakultetskog uzrasta. Tako je općina provela nabavu obrazovnog materijala za učenike Osnovne škole „Matija Gubec“ Magadenovac. Osigurane su radne bilježnice, bilježnice, pisanke, likovne mape i sav drugi pribor koji učenicima nije omogućila država. Što se tiče pomoći srednjoškolcima, općina sufinancira troškove stanovanja onim srednjoškolcima koji tijekom školovanja borave u đačkim domovima ili stanovima, dok onima koji svakodnevno putuju sufinancira troškove putovanja. Srednjoškolci od 2023. godine ostvaruju pravo na sufinanciranje u mjesečnom iznosu od 100 €, a do tada je taj iznos bio 500 kn. Kada je riječ o studentima, općina dodjeljuje stipendije svim studentima od redovnog upisa druge akademske godine te ju nastavlja dodjeljivati dokle god pojedini student redovito upisuje višu akademsku godinu. Drugim riječima, općina ne uvjetuje dodjelu stipendija ocjenama, financijskim stanjem u obitelji ili nekim drugim specifičnim uvjetima, već samo jednim uvjetom koji se tiče redovitog upisa. Ukoliko fakultetsko obrazovanje traje tri godine, pravo na dobivanje stipendije je najviše tri godine, što znači da si pojedini student može dozvoliti upis jedne apsolvantske godine. Isto tako, ukoliko fakultetsko obrazovanje traje pet godina, pravo na dobivanje stipendije je najviše pet godina, što ponovno znači da si pojedini student može dozvoliti upis jedne apsolvantske godine. Od prosinca 2022. godine stipendija iznosi 1300 kn (oko 170 eura) mjesečno, a do tada je iznosila 1000 kn (oko 130 eura) (Općina Magadenovac, 2022).

Projekt „Zaželi – žene zajedno za bolju budućnost naše zajednice“ za cilj ima osnažiti i unaprijediti radni potencijal nezaposlenih žena s nižom razinom obrazovanja i to zapošljavanjem u lokalnoj zajednici. Njihov rad se odnosi na pomoć tzv. krajnjim osobama, odnosno starijem stanovništvu na području općine, u obavljanju svakodnevnih poslova. Također, njihov rad doprinosi socijalnoj integraciji starijeg stanovništva kroz direktne kontakte sa zaposlenima. Ovim projektom se želi smanjiti nezaposlenost te povećati razina kvalitete života krajnjih korisnika. Partneri na ovom projektu su: Hrvatski zavod za zapošljavanje, Regionalni ured Osijek, Ispostava Donji Miholjac i Centar za socijalnu skrb Donji Miholjac. Uloga HZZO-a je identificiranje nezaposlenih žena s nižom razinom obrazovanja, a CZSS-a dobivanje podataka o krajnjim korisnicima. Ovaj projekt je imao nekoliko faza, a posljednja se provodila od listopada 2022. godine do lipnja 2023. godine. U tom periodu osam novozaposlenih žena je skrbrilo o 48 korisnika (Općina Magadenovac, 2022).

Od listopada 2020. godine do kraja 2022. godine bio je aktualan projekt „Zajedno u zajednici općine Magadenovac – briga za kvalitetan život osoba starije životne dobi“. Radi se o još jednom projektu koji se odnosi na brigu o starijim stanovnicima. Naime, cilj je bio osobe starije od 65 godina uključiti u društvenu zajednicu te poboljšati njihovu kvalitetu života. Na projektu se zaposlilo pet osoba: dvije voditeljice specijaliziranih radionica (sportskih i kreativnih), dva asistenta u provedbi radionica i projektnih aktivnosti, koordinator i financijski administrator. Ukupna vrijednost projekta iznosila je oko 1 500 000 kn (oko 200 000 eura) u okviru čega je kupljen kombi, u svrhu prijevoza osoba s navršениh 65 godina i više, ponajviše radi odlaska na liječničke preglede, ali i radi rješavanja određenih obaveza za koje se mora putovati van mjesta stanovanja. Osim spomenutog prijevoza, korisnici projekta su mogli sudjelovati na sportskim i kreativnim radionicama. Tijekom provedbe projekta održane su 72 sportske radionice unutar kojih su održani izleti na Orahovačko jezero, posjet „Ribarskoj kući Lacići“, Poučnom parku „Bizik“ u blizini Našica i dr. Što se tiče kreativnih radionica, održane su njih 81, a korisnici su, između ostaloga, izrađivali ukrasne i uporabne predmete služeći se raznim tehnikama. Rukotvorine izrađene na kreativnim radionicama izložene su prilikom posjeta Miholjačkom sajmu u Donjem Miholjcu. U projekt su bila uključena 122 korisnika, bilo da su sudjelovali na radionicama ili su koristili uslugu prijevoza (Općina Magadenovac, 2022).

Spomenuti projekti i mnogobrojne druge aktivnosti koje se provode na području općine, ne bi bile moguće bez zadovoljavajućeg proračuna. U prvom polugodištu 2022. godine općina je ostvarila preko devet milijuna kuna (oko 1,20 milijuna eura) prihoda, što je više od 50 posto godišnjeg plana prihoda koji je planiran na iznos od 17 milijuna kuna (oko 2,26 milijuna eura). Ovaj iznos realiziranog prihoda, općina je ostvarila kroz dva najznačajnija izvora, a to su EU sredstva iz državnog proračuna te naknada za eksploataciju mineralnih sirovina ili naftna renta. Kada je riječ o naknadi za eksploataciju mineralnih sirovina ili naftnoj renti, to je jedan od najvažnijih prihoda općinskog proračuna. Naime, u Beničancima se nalazi naftno polje koje predstavlja jedno od najizdašnijih crpilišta nafte u Hrvatskoj (Općina Magadenovac, 2022).

6. ZAKLJUČAK

Od prvog modernog popisa 1857. godine, od kada se prati kretanje broja stanovnika, do danas, prostor Općine Magadenovac je izgubio polovinu svojega stanovništva. Na to su prvotno utjecala ratna događanja, epidemije, loša zdravstvena skrb, a potom procesi deruralizacije i deagrarijacije. Dok ti procesi nisu uzeli zamaha, do Drugoga svjetskog rata, bilo je nekoliko epizoda oporavka ovoga prostora u obliku doseljavanja stanovništva zainteresiranog za rad na slavonskoj zemlji. Tako je zahvaljujući kolonizaciji nakon Drugoga svjetskog rata, u međupopisnom razdoblju 1953. – 1961. godine, zabilježen vrhunac broja stanovnika u Općini Magadenovac. Nakon tog razdoblja nastupio je ruralni egzodus uslijed procesa deruralizacije i deagrarijacije te od tada općina bilježi pad broja stanovnika. U posljednjih 30 godina, od popisa 1991. godine, broj stanovnika se na prostoru cijele općine smanjio za oko 35 %, a niti jedno naselje nije zabilježilo porast broja stanovnika. Isto tako, za sva tri posljednja međupopisna razdoblja prirodna promjena je na razini općine bila negativna, što znači da je broj umrlih uvijek premašivao broj rođenih. Isti je slučaj i s migracijskim saldom, odnosno iseljenih je od 1991. do 2021. godine, uvijek bilo više od doseljenih. U posljednjem međupopisnom razdoblju (2011. – 2021.) na pad broja stanovnika je veći utjecaj imao negativan migracijski saldo, nego negativno prirodno kretanje, što odbacuje prvu hipotezu ovoga rada. Takvi parametri, gdje su i prirodna promjena i popisom utvrđeno kretanje broja stanovnika negativni, s tim da je popisom utvrđeno smanjenje veće od smanjenja prirodnom promjenom, označavaju tip općeg kretanja stanovništva E4, odnosno trend izumiranja. Iako je u razdoblju od 2011. do 2021. godine bio veći broj iseljenih nego doseljenih, tek 4,46 % anketiranih stanovnika tvrdi da će se u skorijoj budućnosti iseliti s područja općine, čime se odbacuje treća hipoteza ovoga rada. Međutim, razlog tako malog udjela stanovništva koje se planira odseliti ne treba tražiti samo u privlačnim čimbenicima za život i pozitivnim učincima općinskih mjera i potpora, već inertnosti i izostanku težnje za boljim stanovanjem. Tome u prilog ide činjenica da prema posljednjem popisu iz 2021. godine, stanovništvo Općine Magadenovac pripada izrazito starom tipu stanovništva, za koje je veća vjerojatnost izostanka želje za mijenjanjem sredine u kojoj borave. Time se potvrđuje druga hipoteza ovoga rada vezana uz tip dobnog sastava stanovništva.

IZVORI

1. Bućo, A. (2023). *Anketno istraživanje, provedeno od 1. do 31. listopada 2023.*
2. Državna geodetska uprava. (2016). *Središnji registar prostornih jedinica Republike Hrvatske* [Set podataka].
3. Državni zavod za statistiku. (2023). *Naselja i stanovništvo RH 1857. – 2001.* <https://dzs.gov.hr/>
4. Državni zavod za statistiku. (1994). *Stanovništvo prema spolu i starosti po naseljima. Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 1991.*, Zagreb.
5. Državni zavod za statistiku. (2023). *Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001.* <https://dzs.gov.hr/>
6. Državni zavod za statistiku. (2023). *Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima. Popis stanovništva 2011.* <https://dzs.gov.hr/>
7. Državni zavod za statistiku. (2023). *Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima. Popis stanovništva 2021.* <https://dzs.gov.hr/>
8. Državni zavod za statistiku. (2023). *Rođeni i umrli po naseljima 1964. – 2021.* <https://dzs.gov.hr/>
9. Državni zavod za statistiku. (2023). *Doseljeno i odseljeno stanovništvo po gradovima/općinama 2001. – 2021.* <https://dzs.gov.hr/>
10. Državni zavod za statistiku. (2023). *Stanovništvo prema migracijskim obilježjima po naseljima, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.* <https://dzs.gov.hr/>
11. Državni zavod za statistiku. (1996). *Stanovništvo u zemlji i inozemstvu po naseljima, Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 1991.*, Zagreb.

12. Državni zavod za statistiku. (2023). *Stanovništvo prema aktivnosti i spolu po naseljima, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001.* <https://dzs.gov.hr/>
13. Državni zavod za statistiku. (2023). *Stanovništvo prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.* <https://dzs.gov.hr/>
14. Državni zavod za statistiku. (1994). *Aktivno stanovništvo zemlje koje obavlja zanimanje, prema području djelatnosti po naseljima, Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 1991.*, Zagreb.
15. Državni zavod za statistiku. (2023). *Zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po položaju u zaposlenju, djelatnosti i spolu po gradovima/općinama, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001.* <https://dzs.gov.hr/>
16. Državni zavod za statistiku. (2023). *Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.* <https://dzs.gov.hr/>
17. Savezni zavod za statistiku. (1973). *Poljoprivredno stanovništvo po naseljima i opštinama, Popis stanovništva i stanova 1971., knjiga XI*, Beograd.
18. Državni zavod za statistiku. (1994). *Poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu po naseljima, Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 1991.*, Zagreb.
19. Državni zavod za statistiku. (2023). *Poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu po naseljima, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001.* <https://dzs.gov.hr/>
20. Općina Magadenovac (2022). *Glasnik Općine Magadenovac.*
21. Općina Magadenovac. (2. listopada, 2023.). *Naselje Kućanci.* <https://www.magadenovac.hr/index.php/kucanci1>

22. European Union. (28. studenoga, 2023.). *European Union funding, grants and subsidies.*
https://european-union.europa.eu/live-work-study/funding-grants-subsidies_en

23. Hrvatski zavod za zapošljavanje. (28. studenoga, 2023.). *Potpore za samozapošljavanje.*
Hrvatski zavod za zapošljavanje. <https://mjere.hr/mjere/potpore-za-samozaposljavanje-2023/>

LITERATURA

Balta, I. (2001). Kolonizacija u Slavoniji od početka XX. stoljeća s posebnim osvrtom na razdoblje 1941. – 1945. godine. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 43, 459-478.

Brandić, M., Grdiša-Asić, M. & Čipin, I. (2009). Stanovništvo Donjeg Miholjca (1870-1880): predtranzicijsko doba. *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku*, 47, 91-114.

Ćosić, I. (2011). Ban Josip Jelačić kao vojskovođa 1848.–1849. *Rostra*, 4 (4), 71-84.

Howe, N., i Strauss, W. (1992). The new generation gap. *ATLANTIC-BOSTON-*, 270, 67-67.

Ivandija, D. (2019). *Izazovi i mogućnosti razvoja prostora Grada Donjeg Miholjca s naglaskom na demografski aspekt* (Diplomski rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:217:448015>

Leinert, S. (1980). Posljedice deagrarizacije u SFRJ. *Politička misao*, 17 (3), 289-297.

Majstorić, I. (2020). Depopulacija Istočne Hrvatske – uzrok daljnjeg zaostajanja u regionalnom razvoju Hrvatske?. *Geografski horizont*, 66 (2), 45-61.

Nejašmić, I. (2005). *Demogeografija: stanovništvo u prostornim odnosima i procesima*. Školska knjiga.

Szabo, A. (2005). Uzroci depopulacije u Kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji krajem 19. i početkom 20. stoljeća. U D. Živić, N. Pokos, & A. Mišetić (ur.), *Stanovništvo Hrvatske – dosadašnji razvoj i perspektive* (pp. 39-54). Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.

Wertheimer-Baletić, A. (2004). Depopulacija i starenje stanovništva – temeljni demografski procesi u Hrvatskoj. *Društvena istraživanja – Časopis za opća društvena pitanja*, 13(72+ 73), 631-651.

Živić, D. (1995). Promjene u dinamici stanovništva Istočne Hrvatske 1948 - 1991. *Hrvatski geografski glasnik*, 57 (1), 71-91.

Živić, D. (2018). Depopulacija i starenje u Istočnoj Hrvatskoj. *Diacovensia*, 26 (4), 657-679.
<https://doi.org/10.31823/d.26.4.6>

POPIS SLIKA

Slika 1. Općina Magadenovac.....	2
Slika 2. Kretanje broja stanovnika Općine Magadenovac 1857. – 2021. godine.....	7
Slika 3. Relativna promjena broja stanovnika u naseljima Općine Magadenovac 1991. – 2021. godine	9
Slika 4. Prirodna promjena u naseljima Općine Magadenovac 1991. – 2001. godine.....	10
Slika 5. Prirodna promjena u naseljima Općine Magadenovac 2001. – 2011. godine.....	11
Slika 6. Prirodna promjena u naseljima Općine Magadenovac 2011. – 2021. godine.....	12
Slika 7. Kretanje broja rođenih, umrlih i prirodne promjene u Općini Magadenovac 1991. – 2021. godine	13
Slika 8. Migracijski saldo u naseljima Općine Magadenovac 1991. – 2001. godine.....	15
Slika 9. Migracijski saldo u naseljima Općine Magadenovac 2001. – 2011. godine.....	16
Slika 10. Migracijski saldo u naseljima Općine Magadenovac 2011. – 2021. godine.....	17
Slika 11. Udio stanovništva koje od rođenja stanuje u istom naselju 2011. godine	22
Slika 12. Dobno-spolna struktura stanovništva Općine Magadenovac 2001. godine	26
Slika 13. Dobno-spolna struktura stanovništva Općine Magadenovac 2011. godine	27
Slika 14. Dobno-spolna struktura stanovništva Općine Magadenovac 2021. godine	28
Slika 15. Udjeli zaposlenih prema sektorima djelatnosti Općine Magadenovac 1991. – 2011. godine	31
Slika 16. Udio aktivnog stanovništva koje se bavi poljoprivredom u ukupnom broju aktivnog stanovništva u naseljima Općine Magadenovac 1971. godine.....	33
Slika 17. Udio aktivnog stanovništva koje se bavi poljoprivredom u ukupnom broju aktivnog stanovništva u naseljima Općine Magadenovac 2001. godine.....	34
Slika 18. Glavni razlog doseljenja.....	36
Slika 19. Zadovoljstvo mogućnošću zapošljavanja.....	37
Slika 20. Zadovoljstvo mogućnošću samozapošljavanja	38
Slika 21. Zadovoljstvo zabavnim sadržajima za djecu i mlade.....	39
Slika 22. Zadovoljstvo kulturno-umjetničkim događanjima i manifestacijama.....	40
Slika 23. Zadovoljstvo socijalnim uslugama.....	40
Slika 24. Zadovoljstvo čistoćom zraka i okoliša.....	41
Slika 25. Zadovoljstvo sigurnošću i mirnim okruženjem	42

Slika 26. Zadovoljstvo sa zastupljenošću i opremljenošću trgovina.....	42
Slika 27. Zadovoljstvo zdravstvenim uslugama.....	43
Slika 28. Zadovoljstvo izvanškolskim aktivnostima.....	44
Slika 29. Zadovoljstvo prometnom povezanošću s obližnjim naseljima	44
Slika 30. Zadovoljstvo komunalnom infrastrukturom	45
Slika 31. Slaganje s tvrdnjom: <i>Upoznat/a sam s mjerama koje općinska tijela provode.</i>	46
Slika 32. Slaganje s tvrdnjom: <i>Provođenje mjera je transparentno.</i>	46
Slika 33. Slaganje s tvrdnjom: <i>Općinska tijela se kroz mjere trude privući i zadržati stanovništvo.</i>	47
Slika 34. Slaganje s tvrdnjom: <i>Dosadašnje provedene mjere su doprinijele poboljšanju kvalitete stanovanja.</i>	47
Slika 35. Slaganje s tvrdnjom: <i>Stanovništvo je pravovremeno obaviješteno o mogućnosti korištenja aktualno dostupnih mjera.</i>	48
Slika 36. Korištenje mjera u posljednje dvije godine ¹	49
Slika 37. Slaganje s tvrdnjom: <i>Općinske potpore su u velikoj mjeri pomogle mojem kućanstvu.</i> .50	
Slika 38. Slaganje s tvrdnjom: <i>Izostanak mjera bi ujedno značio i nemogućnost realizacije aktivnosti na koju se sama potpora odnosi.</i>	50
Slika 39. Slaganje s tvrdnjom: <i>Mjere su pozitivno utjecale na odluke vezane uz buduće stanovanje u općini.</i>	51
Slika 40. Slaganje s tvrdnjom: <i>Općina je kroz mjere napravila maksimum u poboljšanju demografske slike.</i>	52

POPIS TABLICA

Tablica 1. Kretanje broja stanovnika Općine Magadenovac prema naseljima 1991. – 2021. godine	8
Tablica 2. Broj rođenih, umrlih i prirodna promjena po naseljima Općine Magadenovac 1991. – 2021. godine	14
Tablica 3. Prirodna promjena i migracijski saldo u naseljima Općine Magadenovac 1991. – 2021. godine	18
Tablica 4. Doseљeno i odseljeno stanovništvo Općine Magadenovac 2001. – 2021. godine	20
Tablica 5. Udio doseљenog stanovništvo u naseljima Općine Magadenovac 2011. godine	21
Tablica 6. Udio mladog, zrelog i starog stanovništva u ukupnom broju stanovnika Općine Magadenovac 1991. – 2021. godine.....	24
Tablica 7. Udio mladog, zrelog i starog stanovništva po naseljima Općine Magadenovac 2021. godine	25
Tablica 8. Stanovništvo Općine Magadenovac prema aktivnosti 1991. – 2011. godine	30
Tablica 9. Udio aktivnog stanovništva koje se bavi poljoprivredom u ukupnom broju aktivnog stanovništva u naseljima Općine Magadenovac 1971. – 2001. godine.....	32
Tablica 10. Struktura uzorka prema spolu, dobi, obrazovnoj razini, ekonomskoj aktivnosti i mjestu prebivališta.....	35

PRILOZI

Anketni upitnik

Poštovani sudionici/sudionice,

Pred Vama se nalazi anketa koja se provodi s ciljem prikupljanja podataka o utvrđivanju **privlačnih faktora za život na području Općine Magadenovac**. Istraživanje se provodi za potrebe izrade diplomskog rada na diplomskom studiju geografije Sveučilišta u Zadru. Prikupljeni podatci će se koristiti isključivo u znanstveno-istraživačke svrhe. Anketa se provodi anonimno, kakvi će biti i sami rezultati.

Unaprijed Vam se zahvaljujem na sudjelovanju!

Rezultate provedenog istraživanja možete zatražiti putem email adrese *andreabuco2@gmail.com*.

1. Spol: M Ž

2. Dob: _____

3. Stupanj obrazovanja:

- a) nezavršena osnovna škola
- b) osnovna škola
- c) srednja škola
- d) viša škola ili fakultet
- e) magisterij ili doktorat

4. Zaposlenost:

- a) zaposlen/a
- b) nezaposlen/a
- c) student/ica
- d) umirovljenik/ica

5. Mjesto prebivališta:

- a) Beničanci
- b) Kućanci
- c) Lacići
- d) Magadenovac

- e) Malinovac
- f) Šljivoševci

6. Živate li od rođenja na području Općine Magadenovac? DA NE

7. Ako je odgovor na prethodno pitanje NE:

Koje ste godine doselili na područje općine? _____

8. Koji je glavni razlog Vašeg doseljenja?

- a) obiteljski razlozi
- b) privlačni uvjeti za život
- c) posao
- d) školovanje
- e) cijene nekretnina
- f) sigurnost
- g) ostalo: _____

9. Pred Vama je niz stavki koje se odnose na kvalitetu životnih uvjeta na području Općine Magadenovac. Za svaku od navedenih stavki zaokružite odgovarajuću ocjenu od 1 do 5.

1 – u potpunosti nezadovoljan/a

2 – uglavnom nezadovoljan/a

3 – niti zadovoljan/a niti nezadovoljan/a

4 – uglavnom zadovoljan/a

5 – u potpunosti zadovoljan/a

Mogućnost zapošljavanja	1	2	3	4	5
Mogućnost samozapošljavanja (pokretanja vlastitog obrta, OPG-a i sl.)	1	2	3	4	5
Zabavni sadržaji za djecu i mlade	1	2	3	4	5
Kulturno-umjetnička događanja i manifestacije	1	2	3	4	5
Socijalne usluge (jaslice, dječji vrtići, domovi za starije)	1	2	3	4	5
Čistoća zraka i okoliša	1	2	3	4	5

Sigurnost i mirno okruženje	1	2	3	4	5
Zastupljenost i opremljenost trgovina	1	2	3	4	5
Zdravstvene usluge (ambulanta, ljekarna i sl.)	1	2	3	4	5
Izvanškolske aktivnosti (sport, ples, glazba i sl.)	1	2	3	4	5
Prometna povezanost s obližnjim naseljima	1	2	3	4	5
Komunalna infrastruktura (vodovod, kanalizacija, odvoz smeća, plin, telefon, internet)	1	2	3	4	5

10. Pred Vama je niz tvrdnji vezanih uz provođenje projekata i aktivnosti na području Općine Magadenovac, s ciljem poboljšanja kvalitete stanovanja i jačanja zajednice. Za svaku od navedenih tvrdnji na ljestvici od 1 do 5 navedite u kojoj mjeri se s njom slažete.

1 – u potpunosti se ne slažem

2 – uglavnom se ne slažem

3 – niti se slažem niti se ne slažem

4 – uglavnom se slažem

5 – u potpunosti se slažem

Upoznat/a sam s mjerama koje općinska tijela provode.	1	2	3	4	5
Provođenje mjera je transparentno.	1	2	3	4	5
Općinska tijela se kroz mjere trude privući i zadržati stanovništvo.	1	2	3	4	5
Stanovništvo je pravovremeno obaviješteno o mogućnosti korištenja aktualno dostupnih mjera.	1	2	3	4	5
Mjere su u dovoljnoj mjeri usmjerene na djecu i mlade.	1	2	3	4	5
Mjere su u dovoljnoj mjeri usmjerene na stanovništvo starije životne dobi.	1	2	3	4	5
Mjere su u dovoljnoj mjeri usmjerene na nezaposleno stanovništvo.	1	2	3	4	5
Dosadašnje provedene mjere su doprinijele poboljšanju kvalitete stanovanja.	1	2	3	4	5

11. Jeste li Vi ili neki član Vašeg kućanstva u posljednje dvije godine bilo korisnik neke od općinskih potpora ili projekata?

DA NE

12. Ako je odgovor na prethodno pitanje DA, od idućih navedenih mjera zaokružite one koje je Vaše kućanstvo koristilo (možete zaokružiti više odgovora):

- a) financijska pomoć za kupnju građevinskog zemljišta ili stambenog objekta
- b) financijska pomoć za ulaganje u izgradnju novoga stambenog objekta
- c) poboljšanje kvalitete stanovanja ulaganjem u rekonstrukciju i adaptaciju stambenog prostora
- d) financiranje troškova boravka djece u dječjem vrtiću
- e) nabava obrazovnog materijala za djecu osnovnoškolskog uzrasta
- f) sufinanciranje troškova stanovanja srednjoškolaca
- g) sufinanciranje troškova putovanja srednjoškolaca
- h) studentska stipendija
- i) „Zaželi – žene zajedno za bolju budućnost naše zajednice“
- j) „Zajedno u zajednici općine Magadenovac – briga za kvalitetan život osoba starije životne dobi“
- k) ostalo: _____

13. Ako je odgovor na prethodno pitanje DA, pred Vama je niz tvrdnji vezanih uz rezultate korištenja projekata i aktivnosti dostupnih na području Općine Magadenovac. Za svaku od navedenih tvrdnji na ljestvici od 1 do 5 navedite u kojoj mjeri se s njom slažete.

1 – u potpunosti se ne slažem

2 – uglavnom se ne slažem

3 – niti se slažem niti se ne slažem

4 – uglavnom se slažem

5 – u potpunosti se slažem

Općinske potpore su u velikoj mjeri pomogle mojem kućanstvu.	1	2	3	4	5
Izostanak mjera bi negativno utjecao na kvalitetu životnih uvjeta.	1	2	3	4	5
Izostanak mjera bi ujedno značio i nemogućnost realizacije aktivnosti na koju se sama potpora odnosi.	1	2	3	4	5
Mjere su pozitivno utjecale na odluke vezane uz buduće stanovanje u Općini (proširenje obitelji, studiranje, kupnja/adaptacije kuće i sl.)	1	2	3	4	5
Općina je kroz mjere napravila maksimum u poboljšanju demografske slike.	1	2	3	4	5

14. Namjeravate li se u skorijoj budućnosti odseliti iz Općine Magadenovac?

- a) da
- b) ne
- c) ne znam

15. Ako je Vaš odgovor na prethodno pitanje DA, navedite gdje biste otišli.

- a) u Osijek
- b) u druge gradove i općine Osječko-baranjske županije
- c) u druge županije na području Slavonije i Baranje
- d) u Zagreb
- e) u ostale županije na području Središnje Hrvatske
- f) u Istru i sjeverno hrvatsko primorje
- g) u Dalmaciju
- h) u inozemstvo
- i) ostalo: _____

16. Odaberite glavni razlog zbog kojeg biste se odselili.

- a) nezaposlenost
- b) želja za boljim životnim standardom
- c) loša kvaliteta života
- d) školovanje
- e) korupcija
- f) loša komunalna infrastruktura
- g) loša prometna povezanost
- h) želja za životom u urbanom okruženju
- i) ostalo: _____

SAŽETAK

U ovom diplomskom radu analizirani su suvremeni demografski trendovi Općine Magadenovac na temelju posljednja četiri popisa stanovništva, odnosno za posljednja tri međupopisna razdoblja. U prvom dijelu rada obrađeni su podaci koji se tiču prirodnog kretanja, migracija, dobno-spolnog te gospodarskog sastava stanovništva. Podaci su obrađeni koristeći program Microsoft Office Excel i ArcGIS, odnosno aplikaciju ArcMap 10.4.1. Općina Magadenovac bilježi pad broja stanovnika još od 1960-ih, a takva nepovoljna demografska slika je uglavnom posljedica negativne prirodne promjene kao i migracijskog salda. U posljednjem međupopisnom razdoblju ova dva demografska pokazatelja su bila negativna, s tim da je migracijski saldo bio u većem minusu nego prirodno kretanje. Međutim, analiza doseljenog i odseljenog stanovništva po godinama je pokazala veći broj doseljenog nego odseljenog stanovništva 2021. godine, a takva je situacija posljednji put zabilježena 2012. godine. Razlog tomu se, između ostaloga, može potražiti u mjerama potpora koje općinska vlast nudi svojem stanovništvu. Tako su u drugom dijelu ovoga rada obrađeni rezultati ankete čiji je cilj bio utvrditi privlačne faktore za život na području općine, uvidjeti iskustva i stavove ispitanika vezane uz projekte i aktivnosti čiji je cilj poboljšanje kvalitete stanovanja i jačanja zajednice. Anketa je provedena fizičkim putem, a njeni rezultati su također obrađeni u programu Microsoft Office Excel. Iz nje je proizašao podatak da samo 4,46 % ispitanika planira u skorijoj budućnosti iseliti s područja općine. Razlog tomu ne treba tražiti samo u privlačnim čimbenicima za život i pozitivnim učincima općinskih mjera i potpora, već izostanku želje za boljim stanovanjem. Naime, općinsko stanovništvo prema popisu iz 2021. godine pripada izrazito starom tipu stanovništva, za koje je manja vjerojatnost težnje za mijenjanjem sredine u kojoj borave.

Ključne riječi: Općina Magadenovac, prirodno kretanje, migracije, sastav stanovništva, anketa, mjere potpora

SUMMARY

Contemporary demographic trends in the Municipality of Magadenovac

In this thesis we analyzed contemporary demographic trends of the Municipality of Magadenovac based on the last four population censuses, that is, for the last three intercensal periods. In the first part of the thesis, data concerning natural movement, migration, age-sex and economic composition of population were processed. The data were processed using Microsoft Office Excel and ArcGIS, that is, ArcMap 10.4.1 application. The Municipality of Magadenovac has been experiencing a population decline since the 1960s, and that unfavorable demographic picture is mainly a result of negative natural changes as well as migration balance. In the last intercensal period, these two demographic indicators were negative, considering the fact that migration balance was more negative than natural movement. However, the year analysis of immigrant and emigrant population showed a larger number of immigrant than emigrant population in 2021, and such situation was last registered in 2012. The reason for this, among others, can be found in support measures offered to local inhabitants by the municipal authorities. In the second part of this paper, the results of the survey were processed, which aim was to determine the attractive factors for living in the municipality, to see the experiences and views of the respondents related to the projects and activities, which purpose was the improvement of the quality of living and strengthening the community. The survey was conducted in-person, and its results were also processed in Microsoft Office Excel. It has shown that only 4.46 % of respondents plan to move out of the municipality in the near future. The reason for this should not be searched only in attractive factors for living and positive effect of the municipal support measures, but also in the absence of the aspiration for better housing. Namely, according to the population census from 2021, municipal inhabitants belong to the highly mature population type, for whom there is lower probability of striving to change the environment they live in.

Key words: the Municipality of Magadenovac, natural population change, migrations, composition of the population, survey, support measures